

Nr 340.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa med genomförandet av ny organisation för värnpliktigas inskrivning och redovisning sammanhängande frågor; given Stockholms slott den 14 november 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 november 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, vissa med genomförandet av ny organisation för värnpliktigas inskrivning och redovisning sammanhängande frågor och anför därvid följande:

I proposition den 16 februari 1940, nr 63, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för införande snarast möjligt av maskinella anordningar för de värnpliktigas rullföring och redovisning m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförts i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden. Riksdagen (skrivelse nr 128) biföll Kungl. Maj:ts hemställan.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 340.

2067 41

I anslutning till vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t den 19 april 1940 åt chefen för armén att med beaktande av vad i förenämnda proposition och riksdagsskrivelse i ämnet anförts till Kungl. Maj:t inkomma med slutligt förslag angående vidtagande av åtgärder för införande av maskinella anordningar för de värnpliktigas rullföring och redovisning m. m. Till åtlydnad härav överlämnade chefen för armén med skrivelse den 23 december 1940 förslag i ämnet, närmare utformat i en vid skrivelsen fogad, inom arméstaben upprättad promemoria. Då detta förslag innebar en i förhållande till det tidigare, i propositionen 1940 L: 63 skisserade förslaget på väsentliga punkter avvikande metod för de värnpliktigas rullföring och redovisning, underställdes frågan ånyo riksdagens prövning i propositionen 1941: 39. I mitt anförande till statsrådsprotokollet framhöll jag därvid sammanfattningsvis bland annat följande:

Vid det principbeslut, som fattades vid 1940 års lagtima riksdag, förut-sattes, att en central hålkortsanläggning skulle inrättas såsom huvudsakligt hjälpmedel för ett reformerat redovisnings- och rullföringssystem. Vid de fortsatta undersökningar, som erfordrades för utrönande av den lämpligaste typen för maskinaggreaten, förutsattes emellertid jämväl skola utredas frågan, huruvida en till lokala myndigheter decentraliserad maskinell utrustning av enklare slag skulle kunna medföra en godtagbar lösning inom en rimlig kostnadsram. De fortsatta undersökningarna hade resulterat i det av chefen för armén den 23 december 1940 överlämnade förslaget. Detta innebure organisatoriskt en kombination av adresseringsmaskiner och en central hålkortsanläggning, därvid adresseringsmaskinerna avsåges skola uppsättas vid truppförbanden och vissa andra formationer och anstalter, medan hålkortsanläggningen skulle uppställas i arméstaben och därstädes komma till användning för i huvudsak statistiska ändamål. För betjänande av maskinanläggningarna och för utförande av de arbetsuppgifter i övrigt, som den nya organisationen beräknades medföra, erfordrades civil biträdespersonal till avsevärt antal, var-till komme nya arvodesbefattningar för officerare och underofficerare. Vidare erfordrades i åtskilliga fall om- och tillbyggnadsarbeten vid förläggningarna för inrymmande av de nya maskinerna och den för rullföring- och redovisningssystemet erforderliga personalen.

Den i ärendet förebragta utredningen syntes giva vid handen, att ett system för redovisning av de värnpliktiga, vilket på sätt föreslagits skulle anknytas till de särskilda fredsförbanden, ur effektivitetssynpunkt vore avgjort överlägset det i propositionen 1940 L: 63 skisserade redovisningssystemet. Förslaget om införande av maskinella anordningar vid truppförbanden och vissa därmed jämförliga organisationer syntes därför kunna i princip tillstyrkas. I fråga om den föreslagna, centralt anordnade hålkortsanläggningen syntes emellertid den av arméstaben utarbetade promemorian icke innehålla tillräckliga hållpunkter för bedömande av de uppgifter, som med densamma skulle tillgodoses. Utan ytterligare utredning kunde därför förslaget i denna del icke tillstyrkas. Därest en dylik central anläggning befundes vara erforderlig för statistikändamål, syntes denna fråga kunna lösas för sig. Av promemorian syntes för övrigt framgå, att lokaler för en dylik anläggning icke lämpligen kunde anordnas i militärstabsbyggnaden annat än i samband med beredande av nya lokaler för krigsarkivet, en fråga som ännu vore helt olöst.

I anslutning till ett principbeslut om införande av ett redovisningssystem med adresseringsmaskiner syntes böra till närmare behandling upptagas all-nast frågan om de därmed direkt förbundna engångskostnaderna, fränsett kost-

naderna för lokaler. Lokalkostnaderna däremot tarvade ytterligare utredning, innan slutligt förslag därutinnan kunde framläggas. Likaså vore det nödvändigt att underkasta de i förslaget upptagna personalkostnaderna en grundlig översyn, syftande till att i möjligaste mån nedbringa desamma. Det borde därvid även närmare övervägas, huruvida icke i samband med reformens genomförande den nuvarande rullföringsorganisationen skulle kunna ytterligare nedbringas i förhållande till vad som i förslaget förutsatts eller eventuellt jämte landstörmsområdesorganisationen helt upphöra.

Propositionen 1941:39 utmynnade i en hemställan, att riksdagen måtte till maskinella anordningar vid truppförbanden för de värnpliktigas redovisning m. m. anvisa tillhoppa 2,230,000 kronor, därav 1,500,000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1940/41. Riksdagen (skrivelse nr 137) biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Genom beslut den 21 februari 1941 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild nämnd — försvarsväsendets rullföringsnämnd — med uppdrag att handhava ledningen av arbetet med genomförande av det i propositionen 1941:39 föreslagna nya systemet för de värnpliktigas rullföring och redovisning. Instruktion för nämnden fastställdes den 21 mars 1941. Enligt denna instruktion skall det åligga nämnden att utarbeta och till Kungl. Maj:t avgiva förslag till ny organisation för rullföring och redovisning av värnpliktiga och annan till försvarsväsendet knuten personal, att vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå åtgärder för lösande av de lokalfrågor, som komme att uppstå i samband med organisationens genomförande, samt att under Kungl. Maj:t handhava ledningen av organisationens genomförande.

I skrivelse den 19 juni 1941 angav rullföringsnämnden de riktlinjer, efter vilka inskrivningsväsendet och värnpliktsregistreringen enligt nämndens mening lämpligen borde ordnas.

Sedan härefter rullföringsnämnden i skrivelse den 27 september 1941 framlagt förslag till ny värnpliktslag, dock med utelämnande av stadganden om tjänstgöringstid och vad därmed närmast sammanhänger, samt 1941 års försvarsutredning i en den 4 oktober 1941 dagtecknad promemoria avgivit förslag till lagbestämmelser i sistnämnda hänseende, har Kungl. Maj:t i proposition den 24 oktober 1941 (nr 318) förelagt riksdagen ett inom försvarsdepartementet utarbetat förslag till ny värnpliktslag. Rörande den närmare innebörden av detta förslag tillåter jag mig hänvisa till det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, i vilket även lämnats en utförlig redogörelse för den av rullföringsnämnden ifrågasatta ändrade organisationen av inskrivningsväsendet och värnpliktsredovisningen. De av nämnden förordade grunderna för inskrivningsväsendets och värnpliktsredovisningens organisation kunna sammanfattningsvis angivas sålunda:

Inskrivningsväsendet ordnas gemensamt för samtliga värnpliktiga. Inskrivningen av sjömanshusinskrivna värnpliktiga sker sålunda efter samma grunder som inskrivningen av övriga värnpliktiga, dock utan fordran på personlig inställelse. Den territoriella enheten i inskrivningsarbetet, icke blott såsom nu beträffande förberedande och avslutande åtgärder utan även i fråga om genomförandet, utgöres av inskrivningsområdet under chefsskap av en aktiv regementsofficer — inskrivningschefen.

För varje inskrivningsområde skall finnas en inskrivningsnämnd med inskrivningschefen som ordförande. Nämnden bör biträdas av två läkare samt ett av inskrivningschefens expedition — inskrivningsexpeditionen — organiserat sekretariat. För hela riket skall finnas en gemensam besvärinstans för inskrivningsärenden.

Värnpliktsregistreringen ordnas liksom inskrivningsväsendet gemensamt för samtliga värnpliktiga. Registreringen av marinens sjömanshusinskrivna värnpliktiga sker sålunda efter samma grunder som registreringen av övriga värnpliktiga, varvid dock sjömanshusen medverka med i huvudsak samma åligganden som för närvarande. Indelningen i beväring och landstorm förutsättes upphävd, varför den särskilda registreringen av landstormsmännen utgår.

Vid truppförband och motsvarande enheter registreras de värnpliktiga, som dit fördelats för utbildning och för mobilisering. Vid inskrivningsexpeditionerna registreras alla värnpliktiga, som äro kyrkobokförda inom vederbörligt inskrivningsområde. Vissa värnpliktiga, som icke kunna tagas i anspråk för utbildning och mobilisering, såsom tillfälligt odugliga till krigstjänst, samvetsömma, de som ha uppskov vid mobilisering samt de som tillhöra äldre vid mobilisering övertaliga årsklasser, registreras endast vid inskrivningsexpeditionen.

Riktlinjerna för registreringsmyndigheternas organisation hava av rullföringsnämnden sammanfattats sålunda:

De lokala registreringsmyndigheterna anslutas dels till inskrivningsområdena och dels till truppförbanden. Verksamheten vid inskrivningsområdena omfattar inskrivningsväsendet och den territoriella värnpliktsregistreringen, vid truppförbanden endast truppförbandsregistreringen.

Befattningen med inskrivningsväsendet frigöres från infanteriregementschefen och uppdrages åt en särskild chef — inskrivningschef — som bör vara regementsofficer på aktiv stat. Inskrivningschefen utövar ledningen även över den territoriella värnpliktsregistreringen.

Inskrivningsområdenas expeditioner tänkas förlagda till infanteriregementena. Med hänsyn till sambandet mellan inskrivningsväsendet och den territoriella värnpliktsregistreringen, å ena, samt truppförbandsregistreringen, å andra sidan, bör ett infanteriregementes mobiliseringsavdelning samordnas med inskrivningsområdets expedition. Inskrivningschefen bör föra befäl över såväl inskrivningsexpeditionen som mobiliseringsavdelningen.

Den beträffande inskrivningsväsendet föreslagna, för alla försvarsgrenarna gemensamma centrala myndigheten bör leda och kontrollera även värnpliktsregistreringen. Den centrala myndigheten avses skola förses med en s. k. hålkortsanläggning.

Den omläggning av inskrivningsväsendet och värnpliktsredovisningen, som rullföringsnämnden sålunda föreslagit, har jag vid anmälan av propositionen nr 318 i princip förordat. I anslutning därtill framhöll jag emellertid, att de personalfrågor, som sammanhängde med det nya systemet, för det dåvarande vore föremål för utredning inom rullföringsnämnden och att, sedan förslag i ärendet inkommit, dessa frågor snarast borde upptagas till övervägande.

Det nu anförda ger vid handen, att — innan det av riksdagen fattade principbeslutet om ändrad ordning för de värnpliktigas rullföring och redovisning kan genomföras — ståndpunkt måste tagas till vissa frågor av organisatorisk natur och till vissa anslagsfrågor, som vid ärendets riksdagsbehandling läm-

nats öppna. I samband därmed bör avgörande träffas rörande de personalfrågor m. m., som sammanhånga med det i propositionen 1941:318 framlagda förslaget till ändringar i inskrivningsväsendet. I det följande upptager jag till behandling de av dessa spörsmål, som synas böra nu underställas riksdagen, nämligen frågan om

anslag till central hålkortsanläggning,
personalorganisationen för inskrivnings- och redovisningsmyndigheterna
samt
lokalbehovet för dessa myndigheter.

1:o) Central hålkortsanläggning.

I skrivelse den 19 augusti 1941 framlade *rullföringsnämnden* förslag om anskaffande av erforderliga maskinella hjälpmedel för den för inskrivningsväsendet och värnpliktsredovisningen ifrågasatta centrala ledningen. Med utgångspunkt från chefens för armén förslag den 23 december 1940 och vad i ämnet anförts i propositionen 1941:39 lämnade nämnden en utförlig redogörelse för de uppgifter, som enligt dess mening borde tillkomma den centrala myndigheten. I sådant hänseende förordade nämnden sammanfattningsvis, att centralmyndigheten skulle i vissa avseenden självständigt utöva och i andra avseenden utgöra förmedlande organ för ledningen av den verksamhet, som anförtrots de lokala myndigheterna, d. v. s. värnpliktsinskrivningen, den territoriella värnpliktsrekryteringen, uppskovssystemet, användningen av tillgängliga värnpliktsreserver, de värnpliktigas utbildning och tjänstgöring samt mobiliserings- och krigsplacering. För att bereda den centrala ledningen möjlighet att fullgöra den mängd skiftande uppgifter, som enligt dessa grunder skulle ankomma på myndigheten, vore det enligt nämndens mening nödvändigt att ledningen bereddes tillgång till hålkort och erforderliga maskiner för dessas bearbetning. Tillgång till sådana maskiner kunde beredas antingen genom att särskild maskinanläggning ställdes till ledningens förfogande eller att annan maskinanläggning finge utnyttjas för ändamålet. Rullföringsnämnden hade undersökt och mot varandra vägt dessa alternativ samt därvid kommit till den uppfattningen, att sambruk av maskinanläggning med annan myndighet eller institution icke vore att rekommendera. Den centrala ledningen borde disponera över egen hålkortsanläggning.

I skrivelsen upptog rullföringsnämnden även till behandling frågan om lokalbehovet för hålkortsanläggningen. Under framhållande av att frågan om utnyttjande av lämplig lokal i militärstabsbyggnaden angivits vara beroende av frågan om inrättandet av nya lokaler för krigsarkivet, anförde nämnden bland annat följande:

Största delen av nämnda arkiv i militärstabshuset förvarade arkivserier hade i samband med krigsutbrottet 1939 evakuerats och inrymts i provisoriska lokaler. Härigenom hade möjlighet skapats att i de evakuerade lokalerna provisoriskt inrymma en hålkortsanläggning, krävande omkring 100 kvadratmeters golvyta. Endast därest de evakuerade arkivalierna småningom skulle

återföras till de förutvarande lokalerna, kunde dessa icke disponeras för hålkortsanläggningen. Av många skäl syntes ett sådant återförande icke vara lämpligt. En särskild byggnad för krigsarkivet och försvarsstabens krigshistoriska avdelning hade sålunda sedan lång tid framstått som ett påtagligt behov. I sistnämnda avseende hade chefen för armén, med instämmande av överbefälhavaren, hemställt, att åtgärder måtte bli vidtagna. De genom evakueringen tillfälligt disponibla lokalerna vore belägna under markytan. En permanent installation syntes med hänsyn till arbetsförhållandena böra så småningom anordnas så att dagsljus vunno tillträde till lokalerna. Detta torde kunna ske först sedan krigsarkivet i sin helhet utrymt de nuvarande lokalerna.

I fråga om kostnaderna för anskaffning av hålkortsanläggningen anförde rullföringsnämnden, att nämnden bibringats den uppfattningen, att en anläggning av den storleksordning, som chefen för armén i sin skrivelse den 23 december 1940 föreslagit — typ Hollerith —, skulle motsvara behovet. Enär maskinerna avsåges att förhyras för ett år åt gången, förefunnes möjlighet att med ledning av vunna erfarenheter framdeles göra erforderliga justeringar beträffande maskinutrustningen. Nämnden, som framhölle, att tidigare avgivit anbud å hålkortsanläggning fortfarande stode fast, hade beräknat engångskostnaderna till samma belopp som angivits i propositionen 1941:39, eller 66,000 kronor. Arskostnaderna hade nämnden beräknat till 31,000 kronor. I sistnämnda belopp inginge emellertid icke några personalkostnader. Nämnden framhöll i anslutning härtill, att den tilltänkta centrala myndighetens personalorganisation ännu icke varit föremål för slutlig handläggning inom nämnden, varför frågan om personal för hålkortsanläggningens handhavande och skötsel icke upptagits. Det syntes dock nämnden, som om personal vid försvarsväsendet i mycket stor omfattning — icke minst personal i officers- och underofficersbefattningar — kunde genom anskaffning av en hålkortsanläggning frigöras från tidsödande manuella skriv- och räknearbeten och mera rationellt än för närvarande tillgodogöras försvaret. Det syntes även nämnden uppenbart, att det för verksamheten i dess helhet erforderliga personalbehovet bleve avsevärt mindre, därest en hålkortsanläggning inginge i organisationen, än om så icke vore fallet.

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts hemställde rullföringsnämnden — under framhållande att nämnden ansett sig böra vid lösningen av det nämnden givna uppdraget räkna med att försvarsväsendet bereddtes tillgång till en hålkortsanläggning samt att nämnden under denna förutsättning utarbetade det blivande rullförings- och redovisningssystemet — *dels* att rullföringsnämnden måtte bemyndigas ombesörja förhyrning och anskaffning av erforderlig materiel för ordnandet vid försvarsväsendet av en hålkortsanläggning ävensom att i enlighet med lämnade uppgifter angående lokaler m. m. vidtaga för ändamålet i övrigt nödiga åtgärder, *dels ock* att följande belopp måtte ställas till rullföringsnämndens förfogande, nämligen 66,000 kronor för bestridandet av engångskostnader för hålkortsanläggningens ordnande samt 15,500 kronor för bestridandet av å budgetåret 1941/42 belöpande kostnader för materiel. Anskaffningen borde påbörjas i så god tid, att

anläggningen kunde träda i funktion redan vid övergången till det nya redovisningssystemet.

I utlåtande den 26 augusti 1941 tillstyrkte *arméförvaltningens civila departement* bifall till rullföringsnämndens förslag.

Genom brev den 29 augusti 1941 lämnade Kungl. Maj:t rullföringsnämnden det begärda bemyndigandet samt förordnade, att arméförvaltningens civila departement finge för gäldande av de med anläggningens ordnande och drift sammanhängande kostnaderna, efter rekvisition i mån av behov, till rullföringsnämnden utbetala sammanlagt högst 81,500 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Övriga utgifter (Gb).

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att den utredning rörande anskaffning av en central hålkortsanläggning, som jag vid anmälan av propositionen 1941:39 förordade, givit vid handen nödvändigheten av att jämväl denna anläggning kommer till stånd i samband med genomförandet vid årsskiftet 1941—1942 av den nya organisationen för de värnpliktigas rullföring och redovisning. Kungl. Maj:t har därför medgivit, att vissa kostnader för anläggningens ordnande och drift under budgetåret 1941/42, tillhopa 81,500 kronor, finge bestridas från vederbörligt förskottsanslag. För tackning av de sålunda förskottsvis bestridda utgifterna torde särskilda anslagsmedel nu böra anvisas å riksstaten.

*Departements-
chefen.*

Frågan om beredande av lokaler för den nya hålkortsanläggningen kan, såsom rullföringsnämnden framhållit, för närvarande icke definitivt lösas. Tills vidare föreligger emellertid möjlighet att provisoriskt inrymma anläggningen inom militärstabsbyggnaden i vissa av krigsarkivet tidigare disponerade utrymmen. Jag finner mig i avbidan på vidare utredning av frågan böra förorda, att denna ordning tills vidare må äga bestånd.

2:o) Personalorganisation.

I en i oktober 1941 dagtecknad skrivelse har rullföringsnämnden till behandling upptagit de personalfrågor, som sammanhånga med genomförandet av det nya inskrivnings- och redovisningssystemet. Över förslaget hava yttranden avgivits av ett flertal myndigheter.

Rullföringsnämndens förslag.

Rullföringsnämnden har till en början angivit följande grundläggande synpunkter på organisationens utformning:

För inskrivningsväsendet och den territoriella värnpliktsregistreringen bör inom varje inskrivningsområde finnas en inskrivningschef och en inskrivningsexpedition. Inom inskrivningsexpeditionen bör jämväl registrering rörande utbildning, tjänstgöring och krigsanvändning äga rum för personal, som icke är registrerad vid förband eller hos central myndighet. Registrering i vad avser utbildning, tjänstgöring och krigsanvändning av den personal, som är fördelad till de särskilda förbanden, bör vid varje förband omhändrivas av en mobiliseringsavdelning under ledning av en mobiliseringschef. Inom mobiliseringsavdelningen bör denna registrering i fråga om utbildning och tjänstgöring ombesörjas av en personaldetalj samt beträffande krigsanvändning av

en mobiliseringsdetalj. Vid infanteriregementena bör inskrivningschefen jämväl vara mobiliseringschef.

För ledning och övervakning av inskrivningsväsendet samt av registreringsverksamheten vid inskrivningsexpeditioner och förband bör finnas en central myndighet — centrala värnpliktsbyrån — vilken förutsatts i flertalet avseenden vara underställd chefen för armén. Till byrån bör ansluta den centrala hålkortsanläggningen med tillhörande hålkortsregister över all värnpliktig och annan till försvarsväsendet knuten personal. Byrån bör även ombesörja registrering av den personal, som ingår i vissa högre staber m. fl. i vad avser utbildning, tjänstgöring och krigsanvändning.

Från dessa organisatoriska förutsättningar har rullföringsnämnden framlagt beräkningar rörande personalbehovet.

Inskrivningscheferna. Inskrivningschefen, som enligt rullföringsnämndens mening bör vara regementsofficer på aktiv stat, bör intaga en ledande ställning i fråga om inskrivning och redovisning av värnpliktiga inom inskrivningsområdet och ingå såsom ordförande i inskrivningsnämnden. Vidare skall inskrivningschefen under regementschefen förbereda och leda infanteriregementets mobilisering. Slutligen förutsättes inskrivningschefen skola efter mobilisering bestrida befattningen såsom depåchef.

Med hänsyn till dessa uppgifter är det enligt rullföringsnämnden av vikt, att befattningen såsom inskrivningschef blir besatt med en synnerligen väl kvalificerad regementsofficer. På den, som skall förordnas såsom inskrivningschef, böra därför ställas samma fordringar, som för närvarande gälla vid befordran till överstelöjtnant. Därigenom hålles även möjligheten öppen för inskrivningschef att efter några års väl meriterad tjänstgöring vinna befordran till regementschef. I enlighet härmed föreslår rullföringsnämnden, att befattningar såsom inskrivningschef uppföras på aktiv stat med överstelöjtnants avlöningsförmåner.

Rullföringsnämnden har i detta sammanhang framhållit, att enligt gällande pensionsbestämmelser överstelöjtnant på aktiv stat är skyldig att avgå redan vid en levnadsålder av 55 år. Inskrivningschef bör emellertid enligt nämndens mening kunna kvarstå i sin befattning intill fyllda 60 år.

Såsom tidigare framhållits, har rullföringsnämnden föreslagit, att inskrivningschefen under vederbörande regementschef skall förbereda och leda infanteriregementets mobiliseringsverksamhet och i sådant hänseende i egenkap av mobiliseringschef leda arbetet å regementets mobiliseringsavdelning. I anslutning härtill har nämnden anfört följande.

Det framgår av motiveringen till 1936 års härordning, att den nuvarande överstelöjtnanten vid infanteriregemente var avsedd till ledare av mobiliseringsverksamheten vid regementet. Vid sidan av denna uppgift ålåg det honom att tjänstgöra såsom ställföreträdare för regementets chef. Emellertid har sedan genomförandet av nämnda härordning så väsentliga organisatoriska utökningar företagits, att överstelöjtnanten numera icke kan påräknas för den i härordningen avsedda uppgiften såsom ledare för mobiliseringsverksamheten. På grund härav synes det ofrånkomligt att vid genomförandet av den nya rullföringsorganisationen inrätta en ny befattning vid varje infanteriregemente. Detta är desto mer erforderligt, som huvuduppgiften som inskriv-

ningschef ytterligare tillkommer. Det synes emellertid icke riktigt att betrakta denna utökning som betingad av den nya redovisningsorganisationen, då personalen i fråga redan i 1936 års försvarsorganisation var beräknad för mobiliseringsverksamheten.

Personalbehovet vid inskrivningsexpeditionerna. Rullföringsnämnden har vid sina beräkningar rörande personalbehovet vid inskrivningsexpeditionerna utgått från en normaltyp, avsedd för flertalet inskrivningsområden. Med utgångspunkt från denna normaltyp ha särskilda beräkningar gjorts för inskrivningsexpeditionerna inom Stockholms, Västgöta-Bohus och Gotlands inskrivningsområden. Personalbehovet för en inskrivningsexpedition av normaltyp angives av nämnden till en officer och en underofficer, båda pensionerade, samt ett kvinnligt skrivbiträde. Nämnden anför härom följande:

Behovet av officerare och underofficerare uppgår under månaderna februari och mars, d. v. s. under tiden för inskrivningsförrättningarna, till sammanlagt något mer än två; häri inräknat den underofficer, som deltagar i nämnda förrättningar. Under återstoden av året är behovet lägre. Behovet har dock ansetts böra sättas till en officer och en underofficer, båda pensionerade, då här berörda personal bör vara väl förtrogen med det speciella inskrivningsarbetet och verksamheten kräver tillgång till personal med såväl officers- som underofficers kvalifikationer. Härigenom uppkommer visserligen ett överskott av kvalificerad arbetskraft under månaderna maj—december. Under dessa delar av året erfordras emellertid en arbetsförstärkning vid infanteriregementets mobiliseringsdetalj. Detta behov kan tillgodoses genom överflyttning av officer från inskrivningsexpeditionen.

Antalet kvinnliga skrivbiträden har upptagits till ett. Ett ytterligare behov av skrivhjälp, som förefinnes dels under januari och april i samband med förberedelserna och efterarbetena till inskrivningsförrättningarna, dels under de mellanliggande månaderna februari och mars vid dessa förrättningar, bör kunna fyllas med extra personal.

Beträffande Stockholms inskrivningsområde anger nämnden personalbehovet till en pensionerad officer, tre pensionerade underofficerare och två skrivbiträden. För Västgöta-Bohus inskrivningsområde avses en officer och två underofficerare, likaledes pensionerade, samt ett skrivbiträde. För Gotlands inskrivningsområde slutligen beräknas en pensionerad underofficer och ett skrivbiträde.

Personalbehovet vid mobiliseringsavdelningarna. Rullföringsnämndens personalberäkningar för truppförbandens mobiliseringsavdelningars båda detaljer — personaldetaljen och mobiliseringsdetaljen — framgå av tablån å nästa sida.

Rullföringsnämnden föreslår följande arvoden för den pensionerade personalen, nämligen 3,600 kronor för den pensionerade officeren vid inskrivningsexpeditionen inom Stockholms inskrivningsområde, 3,180 kronor för övriga pensionerade officerare samt 2,130 kronor för samtliga pensionerade underofficerare. Avlöningen för de kvinnliga skrivbiträdena har beräknats till 2,700 kronor.

Förordnande för annan officerspersonal än inskrivningschef bör enligt nämndens mening meddelas för högst tre år. Förnyat förordnande, varje gång

för tre år, borde kunna meddelas men icke avse längre tid än till 65 år för pensionerade officerare och underofficerare. I sistnämnda avseende föreslås sålunda, att den nu stadgade avgångsåldern för rullföringspersonalen bibehålles. Härvid förutsättes icke blott att tiden för förordnande begränsas på sätt ovan angivits utan även att gällande bestämmelser angående entledigande av befattningshavare efter tre månaders uppsägning bibehållas.

Personalbehov vid mobiliseringsavdelning.

Truppförband	Personaldetaljen		Mobiliseringsdetaljen		Gemensamt	
	Officerare	Underofficerare	Officerare	Underofficerare	Underofficerare	Skrivbiträden
1 infanteriregemente av normaltyp	—	1	¹ 1+1	1	—	1
19 infanteriregementen »	—	19	¹ 19+19	19	—	19
I 18	—	1	¹ 1	—	—	—
A 1, A 2, A 4—A 7, A 9 och A 10 tillhopa	—	—	¹ 12	—	12	12
A 3, A 8, A 11 tillhopa	—	—	¹ 3+3	—	3	3
Kavalleriets truppförband, tillhopa	—	—	¹ 4	—	4	4
Ingenjörtrupperna, tillhopa	—	—	¹ 5+2	—	5	5
Trängtrupperna, tillhopa	—	—	¹ 4+4	—	4	4
Signaltrupperna, tillhopa	—	—	¹ 2	—	2	2
Intendenturtrupperna, tillhopa	—	—	¹ 3	—	3	3
Summa armén	—	21	¹ 54+29	20	33	53
Karlskrona örlogsstation	—	1	¹ 1+1	1	—	2
Stockholms »	—	1	¹ 1+1	1	—	2
KA 1, KA 2, tillhopa	—	—	¹ 2+2	—	2	2
KA 3	—	—	¹ 1	—	1	1
Summa marinen	—	2	¹ 5+4	2	3	7
En flygfloottilj (motsvarande)	—	—	¹ 1	—	1	1
12 förband, tillhopa	—	—	¹ 12	—	12	12
Summa flygvapnet	—	—	¹ 13	—	13	13
Tillhopa	—	23	¹ 72+33	22	49	73

¹ Kapten på aktiv stat. Övriga i tablån upptagna officerare eller underofficerare äro pensionerade.

Personal, som överflyttades från innehavande till nya befattningar, borde tillerkännas ersättning för flyttningskostnader enligt vanliga grunder.

Jämförelse mellan nuvarande och av nämnden beräknat personalbehov. Nämnden har verkställt en jämförande undersökning mellan å ena sidan det av nämnden beräknade personalbehovet för det nya inskrivnings- och redovisningsväsendet och å andra sidan den nu för motsvarande ändamål utnyttjade personalen. I fråga om personalen på aktiv stat anför nämnden bland annat följande:

I nu rådande läge är det icke möjligt att få en översikt över vilken aktiv personal, som ständigt tages i anspråk för inskrivnings- och mobiliseringsärenden. Självfallet växlar personalbehovet högst väsentligt från den ena tiden till den andra. Ständiga personalbyten förekomma dessutom på grund

av kommenderingar i beredskapstjänst. Vid en jämförelse ha därför såsom utgångspunkt valts de uppgifter, som finnas införda i betänkanden, propositioner och riksdagshandlingar rörande 1936 års försvarsordning.

Ett studium av nämnda handlingar ger vid handen, att det endast ifråga om viss personal klart utsäges, att den är avsedd för inskrivnings- och mobiliseringsärenden. Ofta omnämnes endast i förbigående, att personal är avsedd att vid sidan av andra uppgifter även taga befattning med mobiliseringsärenden. Vid sådant förhållande är det icke möjligt att åstadkomma en direkt jämförelse mellan den nuvarande och den föreslagna organisationen med ty åtföljande kostnadsberäkningar. Det blir nödvändigt att begränsa framställningen till ett bedömande i varje särskilt fall i vad mån den föreslagna personalen kan anses hava motsvarighet för närvarande och om förslaget kommer att medföra personalökning eller möjliggöra aktiv personals frigörande för annan användning.

I detta sammanhang vill emellertid rullföringsnämnden framhålla den stora betydelsen av att den personal, som framdeles avses för här berörda verksamhet, verkligen erhåller en fast placering i sin befattning, varförutan den erforderliga stadgan och kontinuiteten i verksamheten icke kan ernås.

Rullföringsnämnden räknar med att vid varje förband skall finnas en aktiv kapten som ständig målsman för mobiliseringsarbetet. En jämförelse med den bestående organisationen giver vid handen följande.

Vid infanteriregementena sker icke någon ändring.

Vid kavalleriregementena innebär förslaget en personalminskning vid två regementen; vid de två övriga regementena däremot en personalökning. Vid samtliga regementen sker en omflyttning av arbetsuppgifter mellan regementsofficerare och ryttmästare.

Vid artilleriet frigöras å ena sidan styckjunkare för användning i annan tjänst, varjämte delvis i anspråk tagna regementsofficerare kunna helt ägna sig åt andra uppgifter; å andra sidan följa vissa ändringar med det utökade antalet förband.

Vid ingenjörtrupperna kunna regementsofficerare, som nu endast delvis tagas i anspråk för mobiliseringsärenden, frigöras från befattning med dessa ärenden. I stället måste vid ingenjörkårerna tre kaptener helt — och vid de förutsedda detachementen i Karlstad och Östersund vardera en kapten delvis — tagas i anspråk för ändamålet.

Vid signaltrupperna överflyttas likaledes vissa göromål, som för närvarande påvåla regementsofficer, på kaptener, varav en endast delvis blir tagen i anspråk.

Vid trängtrupperna sker likaledes en överflyttning av göromål från majorer till kaptener, varjämte fyra löjtnanter frigöras från detta arbete. Här synes sålunda en personalminskning inträda.

Vid intendenturtrupperna tages den redan befintliga personalen i anspråk i större utsträckning än vad hittills varit fallet.

Vid flottan, där två kaptener helt och två delvis tagits i anspråk, synas de senare kunna undvaras.

Vid kustartilleriet kunna två underofficerare frigöras.

Vid flygvapnet sker i här berörda sammanhang icke annan ändring än ökningen av antalet förband nödvändiggör.

Av det anförda torde framgå, att det näppeligen är möjligt åstadkomma någon exakt jämförelse mellan den nuvarande och den föreslagna organisationen i avseende på den aktiva personalen. Än mindre är det möjligt att framlägga någon jämförande kostnadsberäkning av värde. I stort sett torde kunna sägas, att den föreslagna organisationen ställer större anspråk på ständigt till förfogande stående personal än den nuvarande. Personalbehovet

har dock kunnat starkt begränsas på grund av tillgången till maskinella hjälpmedel. I den nuvarande organisationen är det ständiga behovet mindre, då mobiliseringsarbetet i egentlig mening är koncentrerat till en relativt kort tidsperiod, under vilken tillfällig personal ställes till förfogande i mycket stor omfattning.

Rullföringsnämnden framhåller som sin åsikt, att det icke syntes erforderligt att för den nya organisationens genomförande nu vidtagna ändringar i gällande stater i vad avsåge den aktiva personalen. Därmed syntes kunna anstå till i samband med genomförandet av en ny försvarsordning, i vilket sammanhang samtliga förbands personalstater syntes komma att bliva föremål för översyn.

Beträffande den pensionerade personalen har nämnden framhållit, att enligt nuvarande ordning 110 officerare och 147 underofficerare helt toges i anspråk för inskrivningsväsendet och mobiliseringsarbetet, däribland en expeditionsofficer vid Svea livgarde, en inskrivningsofficer vid militärbefälet på Gotland samt 21 mobiliseringsofficerare och 21 expeditionsofficerare, knutna till truppförbanden. Vidare har nämnden framhållit, att även viss annan personal delvis toges i anspråk för den verksamhet, som komme att övertagas av den nya organisationen. Sålunda hade beräknats, att 75 procent av det arbete, som åvilade 157 landstomsområdesbefälhavare, komme att övertagas, liksom även i betydande utsträckning det arbete, som nu åvilade expeditionsofficerarna vid avdelning I i infanteriregementsstaberna och vid militärområdesstaberna.

En sammanställning i syfte att få fram en direkt jämförelse mellan den nuvarande organisationen och den blivande ger enligt nämnden vid handen, att antalet pensionerade officerare komme att minska med 57 (52 procent) och antalet pensionerade underofficerare med 29 (20 procent) samt att 157 landstomsområdesbefälhavare komme att utgå ur redovisningsorganisationen. Nämnden har uppgjort följande jämförande kostnadstabla:

	Nu	Föreslås	Minskning	Ökning	Kostnader, kronor	
					Nu	Föreslås
Pensionerade officerare.....	110	53	57	—	349 380	168 960
» underofficerare.....	147	118	29	—	315 000	251 340
Landstomsområdesbefälhavare.....	157	—	157	—	97 335	—
Skrivbiträden.....	—	95	—	95	—	254 500
				Summa kronor	761 715	674 800
				Summa minskning		86 915

Personalbehovet vid centrala värnpliktsbyrån. För att närmare klarlägga byråns åligganden och beskaffenheten av de ärenden, som där skola handläggas, ävensom för att belysa arbetets art och omfattning med därav följande behov av personal i olika kvalitetsgrupper, har rullföringsnämnden låtit verkställa särskild utredning, av vilken inhämtas följande:

De ärenden, som byrån avses skola handläggas, kunna sammanföras under följande huvudrubriker:

inskrivningsväsende,
territoriell värnpliktsrekrytering,
personalregistrering,
utbildning och tjänstgöring,
uppskovsväsende samt
krigsplacering.

Det synes icke uteslutet, att den till byrån anslutna hålkortsanläggningen framdeles kan komma till användning även för andra ändamål än för personalredovisningen, t. ex. redovisningen av viss materiel och hästar.

Ärenden, som stå i samband med *inskrivningsväsendet*, äro exempelvis:

frågor rörande värnpliktslag och andra lagar, såsom lagen om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, samt följdförfattningar därtill, bland annat inskrivningsförordningen och besiktningsreglementet, i vad rör inskrivning av värnpliktiga;

förslag till bestämmelser och anvisningar i kommandoväg angående arbetets bedrivande vid inskrivningsnämnd;

förslag till bestämmelser i kommandoväg — generalorder nr 1 — angående den årliga uttagningen och tilldelningen av värnpliktiga ävensom till bestämmelser angående fördelning av studenter och likställda samt andra värnpliktiga, beträffande vilka fördelningen i detalj bör centralt regleras;

bearbetning av den årliga inskrivningens resultat — bland annat upprättande av härför erforderlig statistik, jämväl över utfallet av läkarundersökningarna;

kontroll ur militär synpunkt av inskrivningsnämnders och inskrivningschefers verksamhet; samt

förberedelser för inskrivningsrådets verksamhet.

Ärenden, som stå i samband med den *territoriella värnpliktsrekryteringen*, äro exempelvis:

frågor rörande ändring av rikets indelning i områden för de värnpliktigas inskrivning och redovisning;

frågor rörande truppförbands, örlogsstationers och flygförbands territoriella rekrytering med värnpliktiga ävensom rörande möjligheterna att inom de särskilda rekryteringsområdena för andra samhällsviktiga ändamål än för krigsmakten avse värnpliktiga med viss utbildning.

Ärenden, som stå i samband med *personalregistreringen*, äro exempelvis:

bestämmelser rörande samtliga personalkategoriernas registrering vid inskrivningsområde, förband och värnpliktsbyrån såväl vad beträffar lokal- som trupp- och hålkortsregistrering;

kontroll av registreringsarbetet vid krigsmaktens samtliga registreringsorgan;

verkställande och tillhandahållande för skilda ändamål av undersökningar och utredningar till olika militära och eventuellt andra myndigheter beträffande den registrerade personalen;

frågor rörande den maskinella utrustningen och därmed sammanhängande personalfrågor;

Ärenden, som stå i samband med *utbildning och tjänstgöring*, äro exempelvis:

löpande ärenden angående de värnpliktigas uttagning och tilldelning samt överföring i övrigt mellan olika redovisnings-, utbildnings- och användbarhets-kategorier;

framställningar från myndigheter och enskilda angående anstånd med tjänstgöring eller annan ändring i tjänstgöringsförhållande;

frågor rörande samvetsömmas inkallelse och tjänstgöring.

Ärenden, som stå i samband med *uppskovsväsendet*, äro exempelvis:

bestämmelser och anvisningar angående uppskov och ledighet för värnpliktiga och annan till försvarsväsendet knuten personal; samt

löpande frågor rörande beviljandet av uppskov och ledighet för olika personalkategorier och enskilda såväl jämlikt uppskovskungörelsen som utöver dennas bestämmelser, t. ex. för statliga och kommunala myndigheter, jordbruk, skogsbruk, gruvsdrift, fiske, studier m. m., liksom rörande ställandet av fast anställd personal till förfogande för sådana ändamål.

Ärenden, som stå i samband med *krigsplaceringen*, äro exempelvis: utarbetandet av tekniska bestämmelser rörande krigsplacering av personalen;

teknisk reglering mellan olika myndigheter av förfoganderätten över personal för krigsplacering;

kontroll över förbandens krigsplaceringsarbete;

utarbetande av tekniska bestämmelser rörande inkallelseförfarande vid mobilisering samt depå- och fältredovisning i olika avseenden;

kontroll av depå- och fältredovisning m. m.

Beträffande byråns ställning inom försvarsväsendet och dess organisation anför rullföringsnämnden vidare:

Ansvars- och befälslinjerna gå genom chefen för armén i frågor, som beröra flera än en försvarsgren. I frågor, som uteslutande beröra en försvarsgren gå de genom vederbörande försvarsgrenschef. Beroende av ärendenas natur och Kungl. Maj:ts bemyndigande i avseende på beslutanderätten, förutsättas dessa bliva avgjorda av Kungl. Maj:t, försvarsgrenschef eller i vissa fall av chefen för centrala värnpliktsbyrån. Denne bör givetvis tilldelas befogenhet att besluta i interna registreringsärenden.

Beskaffenheten av de ärenden, som skola handläggas vid byrån, fordrar, att samtliga försvarsgrenar äro organiskt representerade inom densamma. Byrån innesluter därför en detalj för varje försvarsgren. Genom en så ordnad indelning i detaljer komma även de tidigare berörda ansvars- och befälslinjerna till uttryck i organisationen. En enhetlig handläggning av den mångfald rena värnpliktsärenden, som här förekommer, har ansetts påfordra en särskild värnpliktsdetalj.

Till centrala värnpliktsbyrån ansluter dels den centrala hålkortsanläggningen såsom en hålkortsdetalj, dels en registerdetalj med adresseringsmaskinanläggning för högre staber och förvaltningar.

Personalbehovet beräknar rullföringsnämnden till — förutom byråns chef — sex kompaniofficerare på aktiv stat (därav fyra från armén, en från marinen och en från flygvapnet), fem pensionerade officerare (därav två från armén, en från marinen, en från flygvapnet och en från armén, marinen eller flygvapnet), en förste aktuarie i lönegrad A 26, avsedd såsom föreståndare för hålkortsanläggningen, en inspektör i lönegrad A 22, avsedd för biträde med handläggning av ärenden av registrerings-teknisk natur, för kontroll vid truppförbanden m. m., en aktuarie i lönegrad A 21 såsom biträde åt föreståndaren ävensom 11 kvinnliga biträden (avlöning 2,700 kronor).

Byråns chef bör enligt nämndens förslag vara överste på aktiv stat, förordnas av Kungl. Maj:t och åtnjuta arvode motsvarande lönen i lönegrad Oa 6.

Kostnaderna för den nytillkommande personalen har nämnden beräknat sålunda:

byråchefen, överste på aktiv stat med arvode	kronor	14,010
förste aktuarien (A 26)	»	10,020
inspektören (A 22)	»	8,100
aktuarien (A 21)	»	7,668
fem kvinnliga skrivbiträden	»	13,500
sex kvinnliga biträden	»	16,200

Summa kronor 69,498.

Rullföringsnämnden framhåller, att endast den såsom byråns föreståndare avsedde regementsofficeren representerade en utökning av den militära personalen. Nämnden anför härom:

En jämförelse med den nuvarande organisationen möter i avseende på den aktiva personalen samma svårigheter, som påvisats ifråga om samma personal vid förbanden. Att behov föreligger av ytterligare en regementsofficer som chef för centrala värnpliktsbyrån torde vara obestriddigt. Däremot torde icke med skäl kunna göras gällande, att det på grund av denna byrås tillkomst erfordras någon personalökning i övrigt. De göromål, som avses påvåla centrala värnpliktsbyrån, måste givetvis för närvarande påvåla någon personal. Snarare torde arbetet i den nya organisationen minskas i förhållande till vad som för närvarande utföres. Det kan därför icke vara tal om något annat än en omflyttning av personal. Huruvida personalstaten vid berörda försvarsgrenar i och för sig är otillräcklig, undandraget sig rullföringsnämndens bedömande.

På grund av det anförda synes aktiva staten endast böra ökas med en regementsofficer.

Vad angår pensionerad personal, innebär reformen endast en omflyttning av personalen. Härvid räknas med att centrala värnpliktsbyrån skall övertaga de uppgifter som för närvarande åvila följande pensionerade personal, nämligen två officerare vid försvarsstaben samt en officer vid vardera arméstaben, marinstaben och flygstaben. Beroende på i vilken utsträckning Kungl. Maj:t kan giva chefen för armén beslutanderätt i värnpliktsärenden kunna även i viss utsträckning de åligganden komma att övertagas, som nu åvila personal i kommandoexpeditionerna.

Det är för rullföringsnämnden uppenbart, att det kan vålla myndigheterna mycket stora svårigheter att vid omorganisationen avstå sådan personal till centrala värnpliktsbyrån, som måhända icke uteslutande är sysselsatt med handläggning av frågor, som avses skola falla inom byråns verksamhetsområde. Vid sådant förhållande bör tills vidare den möjligheten stå öppen att med utnyttjande av de befogenheter härutinnan, som äro tillagda vederbörande chefer, beordra ersättare för personal, som skall överflyttas till värnpliktsbyrån.

Organisationens genomförande. Rullföringsnämnden har utgått från att den nya organisationen skall kunna träda i verksamhet från och med ingången av år 1942. Enligt nämndens mening borde samtliga för det nya systemet avsedda befattningshavare om möjligt vara tillsatta från och med den 1 december 1941. Härigenom möjliggjordes, att personalen i fråga under december månad kunde beordras till utbildningskurser och i övrigt så snart behov inträdde fogas in i förberedelsearbetet för övergångens genomförande. För att säkerställa ett gott urval borde befattningarna såsom inskrivnings-

chef tillsätts av Konungen samt övriga för den lokala registreringsverksamheten avsedda befattningar av respektive försvarsgrenschefer. Vad beträffade befattningarna såsom inskrivningschef, kunde det under nu rådande förhållanden och då samtliga befattningar skulle tillsättas på en gång bliva förenat med svårigheter att ur den aktiva personalen få fram erforderligt antal fullt lämpliga kandidater. Den nuvarande rullföringspersonalen inneslöte även vissa synnerligen väl kvalificerade personer, vilka avgått från regementsofficers beställning och ännu icke nått sådan ålder, att fortsatt anställning ur denna synpunkt icke borde ifrågakomma. Vid sådant förhållande borde nämnda personal icke uteslutas från rätt att söka befattning såsom inskrivningschef. Vid arvodesbefattningarnas tillsättande borde beaktas, att den nuvarande rullföringspersonalen såvitt möjligt vunnit anställning inom de inskrivningsområden eller åtminstone inom de militärområden, där personalen för närvarande hade sin verksamhet förlagd. Detta vore av värde för övergångens genomförande.

Rullföringsnämnden förordar sålunda, att i befattning såsom inskrivningschef vid övergången skall kunna förordnas pensionerad regementsofficer, som den 1 januari 1942 fyllt högst 58 år. Sådant förordnande bör enligt nämndens mening utfärdas att gälla tills vidare dock högst till den 1 oktober 1943. Förordnandet bör sedermera i vederbörlig ordning kunna förnyas för högst tre år men icke avse längre tid än intill den 1 oktober det år, då befattningshavaren fyller 60 år. Befattningshavare, som erhåller dylikt förordnande bör enligt nämnden åtnjuta arvode lika med lönen för överstelöjtnant, varvid förekommande pension frånträdes.

Rullföringsnämnden har även berört frågan om den nuvarande rullföringspersonalens ställning.

Nämnden anför härom följande:

Vid övergångens genomförande bli omkring 57 pensionerade officerare och omkring 29 pensionerade underofficerare övertaliga. Särskilda åtgärder måste sålunda vidtagas beträffande denna personal. I regel är denna personal förordnad på fem år men kan, då så erfordras, entledigas efter skriftlig uppsägning minst tre månader före anställningens upphörande.

Under övergången är det nödvändigt att åtminstone under några månader framåt förfoga över personalen ifråga. Dels erfordras i och för sig tillgång till denna personal för avlämning m. m. av redovisningshandlingar, materiel m. m., dels bör personalen stå till förfogande för att säkerställa en betryggande redovisning under tiden närmast efter övergången. Det är vidare att märka, att vid den förestående omorganisationen av försvarsväsendet vid 1942 års riksdag användningen av pensionerad personal i ett flertal befattningar utanför rullföringsorganisationen sannolikt kommer att upptagas till prövning. Särskilt gäller detta med försvarsområdenas organisation samböriga personalfrågor. Vid sådant förhållande kan det icke vara lämpligt att nu taga upp frågan om den övertaliga personalen till slutligt avgörande i detta sammanhang. Slutligen torde det ur såväl statens som den enskildes synpunkter böra eftersträvas, att icke genom alltför bryska åtgärder försätta den obehövliga personalen i en onödigt svår ställning.

Med ledning av här anförda synpunkter synes den övertaliga personalen böra även efter den 1 januari kvarstå i tjänst samt under månaderna närmast

efter övergången stå till vederbörande ordinarie myndigheters förfogande enligt senare bestämd fördelning. Sedan behov av personalen ifråga ej längre föreligger vid redovisningsorganisationen, torde densamma i regel kunna tagas i anspråk för ersättning av inkallad reservpersonal, intill dess att beslut kan föreligga vid 1942 års riksdag. Med fördel torde genom detta tillvägagångssätt den övertaliga personalen kunna beredas arbete intill den 1 oktober 1942, d. v. s. till den tidpunkt, då ingångna kontrakt rörande förhyrning av lokaler för rullföringsväsendet i regel torde kunna bringas att upphöra.

Slutligen må framhållas, att rullföringsnämnden förutsatt, att samtliga landstomsområdesbefälhavare skola kvarstå i sina befattningar intill dess att deras verksamhet i övrigt blivit fastställd i samband med genomförande av ny försvarsordning.

Avgivna yttranden.

Överbefälhavaren över rikets försvarskrafter anser de av rullföringsnämnden framlagda grunderna för inskrivnings- och redovisningsväsendet lämpliga och väsentligt överlägsna de nuvarande. Överbefälhavaren har emellertid riktat vissa principiella erinringar mot rullföringsnämndens förslag. Sålunda har överbefälhavaren funnit starka skäl tala för att låta inskrivningsområdesindelningen sammanfalla med länsindelningen. Överbefälhavaren ville emellertid icke nu påyrka ändring i den av nämnden föreslagna områdesindelningen men ansåge det vara av vikt att organisationen icke gjordes sådan, att en framtida ändring i antydd riktning försvårades.

Beträffande inskrivningschefens ställning i organisationen har överbefälhavaren riktat erinringar mot förslaget att låta inskrivningschefen vara chef jämväl för infanteriregementenas mobiliseringsavdelningar och i anslutning därtill anfört huvudsakligen följande:

Det låge nära till hands att tänka sig att inskrivningschefen komme att tagas i anspråk för mobiliseringsärendena i en utsträckning, som kunde skadligt inverka på hans under eget ansvar bedrivna verksamhet inom inskrivningsväsendet. Friktioner syntes i många fall icke kunna undvikas. Dessutom komme inskrivningschefen i vissa fall på grund av lång frånvaro från trupparbetet att sakna personalkännedom och kännedom om övriga på mobiliseringen inverkan förhållanden. Det syntes även vara värt beaktande att såsom inskrivningschef kunna förordna även annan för denna tjänst lämplig officer än den, som tillhörde infanteriet. Överbefälhavaren avstyrkte därför förslaget om sammankoppling av inskrivningschefen och inskrivningsexpeditionen med truppförbanden.

Överbefälhavaren ifrågasätter vidare lämpligheten av att inskrivningschefen tagas ur den aktiva personalen och anför i anslutning härtill följande:

Någon verklig utredning av frågan, huruvida inskrivningschefen borde vara aktiv eller pensionerad hade rullföringsnämnden icke verkställt. Av inskrivningschefen krävdes icke någon militär verksamhet i egentlig mening, icke heller några ansträngningar av fysisk art, men däremot militär erfarenhet, författningskunskap och förmåga att bedöma personer ävensom vana vid expeditionsföring. Dessa krav kunde lika väl fyllas av pensionerad personal. Den aktiva personalen borde icke användas till sysslor, som kunde skötas av

pensionerad sådan. Vad vidare anginge bestridandet av tjänsten som depåchef vid mobilisering, syntes härför erforderliga kvalifikationer icke vinnas genom ett mångårigt sysslande med expeditionsgöromål. Däremot vore det ett starkt krav, att depåchefen skulle kunna utbilda truppen vid depån, varför han måste vara fullt förtrogen med gällande utbildningsföreskrifter och deras tillämpning. Om nämligen depåchefen under nu rådande förhållanden kunnat jämväl vara inskrivningsbefälhavare, bleve så i framtiden icke förhållandet, då rullföringsbefälhavarna bortfallit.

Överbefälhavaren anser, att befattningen såsom inskrivningschef bör besättas med pensionerad regementsofficer, vilken skulle kunna kvarstå i befattningen till 65 års ålder.

Den av rullföringsnämnden för inskrivningsområdena i övrigt föreslagna personalen har överbefälhavaren funnit väl knappt beräknad. Intill dess erfarenhet vunnits om det verkliga personalbehovet, borde emellertid den genom omorganisationen disponibla personalen kunna anlitas. Tillfälligt inbeordrande av personal för tillgodoseende av övergångstidens behov av arbetskraft borde dock beräknas.

Beträffande den för centrala värnpliktsbyrån föreslagna personalen har överbefälhavaren icke haft något att erinra. Överbefälhavaren har emellertid ansett nödvändigt att för handläggning av värnpliktsfrågor en särskild officer upptoges å försvarsstabens stat.

I fråga om byråns ställning i försvarsorganisationen har överbefälhavaren anført, att han intet hade att erinra mot att centralmyndigheten underställdes chefen för armén. Det vore dock av största betydelse, att instruktionen för centralmyndigheten erhöle en lämplig avfattning. Därvid borde emellertid beaktas, att det vore av utslagsgivande betydelse, att den för försvarsväsendet gemensamma överbefälhavarens vilja kunde göra sig gällande, särskilt i frågor, som avsåge avvägning mellan försvarsgrenarna inbördes och mellan de rent militära kraven å ena och de krigsindustriella och samhällliga kraven å den andra sidan. Vidare borde varje försvarsgrenschef kunna göra sin vilja gällande i frågor, som endast berörde vederbörlig försvarsgren. I frågor, som rörde två eller flera försvarsgrenar, borde därför ärende, där chefen för armén icke vore av samma mening som annan försvarsgrenschef, hänskjutas till överbefälhavarens avgörande.

Även *chefen för armén* har vänt sig mot förslaget om en sammanslagning av befattningen såsom inskrivningschef med befattning såsom mobiliseringschef. Arméchefen anför härom följande:

I och för sig kunde det visserligen vara till fördel, att inskrivningschefen hölle kontakt med verksamheten vid mobiliseringsavdelningens personaldetalj, så att erfarenheter inom inskrivningschefens arbetsfält kunde nyttiggöras vid regementet. Härför syntes emellertid icke erforderligt, att inskrivningschefen tilldelades befälet över mobiliseringsavdelningen. Det kunde vidare med fog göras gällande, att inskrivningschefen på samma sätt behövde äga samband med övriga truppförbands personaldetaljer, för vilket ändamål dessa dock icke stode i lydndsställning till inskrivningschefen. Ett upphävande av kombinationen inskrivningschef — mobiliseringschef vore ägnat att skapa enhetliga förhållanden och gäve bättre möjlighet för inskrivningschefen att följa verksamheten vid de olika förbanden inom inskrivningsom-

rådet, ävensom att — enligt centralmyndighetens bestämmande — med råd och anvisningar befordra lämpliga åtgärder med avseende på truppförbandsregistreringen.

Enligt rullföringsnämndens förslag intogs inskrivningschefen en dubbelställning, i det han i fråga om inskrivningsväsendet och verksamheten å inskrivningsexpeditionen lydde direkt under centralmyndigheten men i vad rörde mobiliseringsavdelningen under regementschefen. Det torde icke kunna fråsas, att denna anordning vore förknippad med bestämda olägenheter. Dessa kunde emellertid upphävas samt enkla och klara befälslinjer skapas, om mobiliseringsavdelningen vid infanteriregementet underställdes en särskild chef.

Slutligen kunde framhållas, att det syntes tvivelaktigt att en befattningshavare skulle kunna samtidigt ansvara för och utöva effektiv ledning av såväl mobiliseringsförberedelserna som inskrivnings- och personalredovisningsarbetet å inskrivningsexpeditionen. Sistnämnda arbete, som av rullföringsnämnden betecknats som huvuduppgiften, krävde dessutom att inskrivningschefen vissa tider förlade sin verksamhet utanför regementet.

I rullföringsnämndens utredning föresloges därjämte, att inskrivningschefen efter mobilisering skulle fungera som depåchef vid infanteriregementet, en anordning som uteslöte rekrytering av inskrivningschefer från annat truppslag än infanteriet, även om lämpligare kandidater skulle stå till förfogande vid specialtruppslagen. Bortsett från dessa olägenheter borde i detta sammanhang framhållas, att placeringen som depåchef icke borde vara bunden till viss befattning. Möjlighet borde i stället finnas att bland den personal, som härför stode till förfogande, kunna utse den för tjänsten lämpligaste.

Arméchefen har funnit mest ändamålsenligt, att inskrivningschefer tillsattes såsom fristående befattningshavare med lön på inskrivningsväsendets stat och i egenskap av inskrivningschefer enbart lydande under den centrala inskrivnings- och redovisningsmyndigheten. Arméchefen har därför föreslagit, att 21 överstelöjtnantsbeställningar på inskrivningsväsendets stat borde tillkomma. I anslutning härtill framhålles, att i den mån svårighet komme att möta att bland den aktiva personalen utse det behöfliga antalet inskrivningschefer även viss pensionerad personal borde kunna tagas i anspråk. Som mobiliseringschef vid infanteriregementet åter borde med hänsyn till ärendenas omfattning och betydelse placeras en regementsofficer på aktiv stat. Härvid kunde emellertid den i mobiliseringsdetaljen upptagna kaptenen på aktiv stat utgå. I stället borde de olika truppförbandens mobiliseringsavdelningar förstärkas med en pensionerad officer för tjänstgöring närmast å personaldetaljen.

I fråga om den centrala värnpliktsbyrån — som chefen för armén önskar benämna centrala värnpliktsavdelningen — har arméchefen föreslagit, att med hänsyn till begränsad tillgång på officerare vid armén två officerare borde utbytas mot två pensionerade officerare.

Chefen för marinen har i ett rullföringsnämndens betänkande bilagt yttrande funnit personalberäkningarna för marinens del vara alltför knappt tilltagna. Vidare har marinchefen ifrågasatt lämpligheten av att centrala värnpliktsbyrån underställas en försvarsgrenschef. I stället syntes böra övervägas att byrån underställdes chefen för försvarsstaben eller chefen för försvarsdepartementet. I vart fall vore det med hänsyn till det nära sammanhanget

med de ärenden rörande utbildning, tjänstgöring och krigsplacering, som nu handhades inom marinstabens organisationsavdelning, angeläget att den föreslagna organisationen icke komme att lägga hinder i vägen för att dessa ärenden med hänsyn till deras egenart komme att behandlas enhetligt och under samma ledning.

Chefen för flygvapnet har i ett rullföringsnämndens betänkande bilagt yttrande beräknat personalbehovet för varje flottilj till en officer å aktiv stat, en pensionerad officer, en pensionerad underofficer samt ett kvinnligt biträde, vilket innebär en utökning i förhållande till rullföringsnämndens förslag med en pensionerad officer. Vidare har chefen för flygvapnet riktat erinringar mot förslaget att centrala värnpliktsbyrån underställdes chefen för armén. En sådan åtgärd syntes i fråga om kontrollen över registreringsarbetet och över förbandens krigsplaceringsarbete innebära ett olämpligt ingripande i annan försvarsgrenschefs åligganden. Den omflyttning av en pensionerad officer från flygstaben till byrån, varmed nämnden räknat, vore icke möjlig, enär värnpliktsärenden vid flygstaben handlades av den pensionerade officer, vars huvuduppgift vore att vara expeditionsofficer vid organisationsavdelningen. Den officer å aktiv stat, som förutsatts skola ingå i värnpliktsbyrån, borde utbytas mot en pensionerad officer.

Flygförvaltningen har i avgivet utlåtande givit sin anslutning till vad chefen för flygvapnet sålunda anfört rörande personalorganisationen. Härjämte anser flygförvaltningen, att med tillsättandet av de officerare på aktiv stat, som skulle tjänstgöra såsom chefer för mobiliseringsavdelningarna, bör med hänsyn till rådande knapphet på personal å aktiv stat tillsvidare anstå och att dessa befattningar i stället liksom hittills böra uppehållas av pensionerad personal. Det för mobiliserings- och personaldetaljerna gemensamma skrivbiträdet syntes böra upptagas i lönegrad Eo 4.

Arméförvaltningen har förklarat sig, i saknad av tillräckliga hållpunkter för ett mer ingående bedömande av det med den föreslagna organisationen förenade arbetet, icke hava något att erinra mot de gjorda personalberäkningarna. Ämbetsverket förutsätter emellertid, att sedan den nya organisationen under någon tid fått verka och erfarenheter om arbetsbelastningen vunnits, frågan om personalbehovet bleve föremål för förnyat övervägande, därvid med anlitan av arbetstidsstudier och andra rationella metoder en närmare undersökning av personalbehovet i förhållande till de olika arbetsuppgifterna borde komma till stånd.

Ämbetsverket har icke haft något att erinra mot att för befattning såsom inskrivningschef avses en beställningshavare i överstelöjtnants löneställning. Ett närmare klarläggande av de funktioner, som efter omorganisationens genomförande skall ankomma på de å personalförteckningarna för infanteriet nu uppförda överstelöjtnantsbeställningarna, syntes dock böra ske. Vad beträffar övrig för värnpliktsregistreringen vid truppförbanden avsedd personal på aktiv stat, syntes några nya ordinarie beställningar icke böra för närvarande uppföras i personalförteckningarna. Däremot borde i respektive förteckningar upptagas den i förslaget beräknade pensionerade personalen samt de kvinn-

liga biträdena. I fråga om de sistnämnda syntes rullföringsnämnden i kostnadsberäkningarna utgått från att dessa skulle avlönas efter MEx 2. Även om dessa biträden framdeles borde beredas den tryggare ställning, som följde med extra ordinarie anställning, syntes de dock tillsvidare och i avbidan på erfarenhet rörande den föreslagna organisationen lämpligen böra upptagas såsom extra tjänstemän i nämnda löneställning. För den pensionerade personalen borde räknas med sedvanliga arvoden, eller 3,600 kronor för en pensionerad officer vid Svea livgarde, 3,180 kronor för övriga pensionerade officerare och 2,130 kronor för pensionerade underofficerare.

Beträffande rullföringsnämndens förslag att befattningen såsom inskrivningschef övergångsvis skulle kunna besättas med pensionerad officer har arméförvaltningen anfört följande:

Enligt förslaget skulle befattning såsom inskrivningschef övergångsvis kunna besättas med pensionerad regementsofficer, som skulle härför äga att med frånträdande av sin pension uppbära arvode motsvarande lönen för överstelöjtnant. Den lönetekniska lösningen härvidlag syntes emellertid böra vara att sålunda förordnad inskrivningschef utöver sin pension borde erhålla visst fixt arvode. Med avseende å arvodesbeloppet borde erinras om den strävan till enhetlighet på förevarande område, som komme till synes i personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning. Då skäl icke syntes föreligga att i förevarande fall frångå de i förteckningen mera regelmässigt förekommande typerna av arvoden, hade arméförvaltningen stannat vid att föreslå arvodet för såsom inskrivningschef förordnad pensionerad officer till 3,600 kronor jämte därå utgående tillägg.

I fråga om personalen på den centrala värnpliktsbyrån har arméförvaltningen anfört följande:

Av den föreslagna personalen å centrala värnpliktsbyrån syntes chefen för byrån, såsom föreslagits, böra vara militär beställningshavare, särskilt som han skulle fungera såsom chef för hela inskrivningsväsendet. I personalförteckningen för ordinarie tjänstemän borde alltså uppföras en beställning såsom chef för byrån, överste med arvode motsvarande lönen i lönegrad Oa 6.

Härunder syntes, på sätt rullföringsnämnden också förutsatt, några för centrala värnpliktsbyrån avsedda nya ordinarie militära beställningar icke böra uppföras å personalförteckningen.

På vederbörlig förteckning borde däremot för byrån upptagas befattningar för fem pensionerade officerare med arvoden av 3,180 kronor.

Vad beträffade den föreslagne förste aktuarien i lönegrad A 26, torde denne avses skola leda förekommande statistiska arbeten. Under förutsättning att arbetsuppgifterna bleve tillräckligt kvalificerade och kompetensvillkoren för befattningen sattes lika med vad som i övrigt gällde för tjänstemän i 26 lönegraden med liknande arbetsuppgifter, hade arméförvaltningen icke något att erinra mot den föreslagna löneställningen. I avbidan på närmare erfarenhet rörande arbetsuppgifterna för befattningshavaren torde tillsvidare någon ordinarie befattning icke böra inrättas, utan vederbörande anställas såsom extra ordinarie tjänsteman. Detsamma gällde de föreslagna befattningarna som inspektör och aktuarie. I fråga om dessas löneställning hade arméförvaltningen i övrigt icke något att erinra. På personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. borde alltså uppföras befattningar för

en förste aktuarie	lönegrad	MEx 26
en inspektör	»	MEx 22
en aktuarie	»	MEx 21

Härtill komme 11 skrivbiträden, vilka, på sätt ovan föreslagits för motsvarande personal vid truppförbanden, syntes böra åtminstone tillsvidare upptagas såsom extra tjänstemän i lönegrad MEx 2.

Vad angår de nu å personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning uppförda arvodesbefattningar, vilka genom den föreslagna organisationen bleve övertaliga, föresloge arméförvaltningen, att vid avgång från dylik befattning under innevarande budgetår befattningen icke skulle återbesättas med ny innehavare. För budgetåret 1942/43 borde enligt ämbetsverkets mening befattningarna uteslutas ur personalförteckningen för pensionerad personal och uppföras å särskild dylik förteckning. Avlöning åt vederbörande för tiden den 1 juli—den 30 september 1942 torde böra bestridas från den under avlöningsanslaget uppförda posten till arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

I fråga om de nuvarande landstomsområdesbefälhavarna och landstomsområdesförvaltarna har arméförvaltningen anfört bland annat följande:

Rullföringsnämndens förslag innebure, att samtliga landstomsområdesbefälhavare skulle kvarstå i sina befattningar, intill dess att deras verksamhet i övrigt blivit fastställd i samband med genomförande av ny försvarsordning. I anledning härav finge arméförvaltningen framhålla, att den föreslagna organisationen uppenbarligen komme att i mycket hög grad påverka landstomsområdesbefälhavarnas arbetsuppgifter. Med en jämkning av dessa befattningshavares arvoden syntes dock — även med hänsyn till de särskilda uppgifter, som under nu rådande förhållanden åvilade landstomsområdesbefälhavare — lämpligen kunna i avbidan på en blivande ny försvarsordning anstå till efter den 1 juli 1942.

Vad beträffade landstomsförrådsförvaltarna syntes frågan om denna personalgrupps ställning bliva helt avhängig av en ny försvarsordning och resultatet av pågående utredning om förrådsvården.

Arméförvaltningen har framhållit som angeläget, att i förevarande sammanhang föreskrifter meddelades om rätt till semester för pensionerad personal i arvodesbefattning och rörande frågan huru vid tjänstledighet skall förhållas med arvode till dylik personal.

Marinförvaltningen framhåller, att det icke nu kunde med säkerhet bedömas, huruvida den av rullföringsnämnden föreslagna personalbesättningen komme att motsvara behovet. Ämbetsverket funne det principiellt riktigtast, att den centrala värnpliktsbyrån underställdes chefen för försvarsstaben.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd hava i gemensamt utlåtande tillstyrkt, att särskilda befattningar som inskrivningschef uppföras på aktiv stat i lönegraden Oa 5. Pensionsåldern borde fastställas till 60 år. Beträffande de kvinnliga biträdena hava nämnderna föreslagit, att dessa i avvaktan på närmare erfarenhet rörande arbetsuppgifternas art och omfattning tills vidare hänföras till lönegraden MEo 2, dock att vederbörande före antagandet som extra ordinarie befattningshavare under viss tid borde innehaft anställning såsom extra tjänsteman.

Vad angår rullföringsnämndens förslag till personalstat för den centrala värnpliktsbyrån, hava nämnderna föreslagit, att den för byrån avsedda överste-

beställningen uppföres på aktiv stat i lönegraden Oa 6. De föreslagna civila befattningarna borde icke uppföras å ordinarie stat, med hänsyn till att här vore fråga om en helt ny organisation, som efter någon tids erfarenhet måhända kunde behöva ändras i ett eller annat avseende. Vad beträffar själva lönegradsplaceringen, hava nämnderna framhållit, att under förutsättning att förste aktuarien skulle äga s. k. aktuariekompetens, nämnderna icke ville sätta sig en placering i lönegraden Eo 26. I annat fall syntes en högre löneställning än i lönegraden Eo 24 icke böra ifrågakomma. Den föreslagna inspektörstjänsten, vilken lämpligen syntes kunna benämnas byråinspektör, borde hänföras till lönegraden Eo 22. I stället för den föreslagna aktuarie-tjänsten borde åtminstone tills vidare kunna vara tillfyllest med en förste amanuens-tjänst i lönegraden Eo 18. Beträffande den kvinnliga personalens avlöningsförmåner talade sannolikheten för att vissa av ifrågavarande befattningar komme att erhålla sådana uppgifter, att en högre placering än i 2 lönegraden framdeles kunde bliva påkallad.

Slutligen har *statskontoret* beträffande frågan om pensionsåldern för inskrivningschef anfört att — därest beställningen såsom inskrivningschef ansåges böra förenas med pensionsrätt enligt militära tjänstepensionsreglementet — för densamma borde fastställas en pensionsålder av 60 år.

Det av rullföringsnämnden nu framlagda förslaget till lösning av de personalfrågor, som uppstå i samband med övergången till det nya systemet för de värnpliktigas inskrivning och redovisning, överensstämmer med de riktlinjer, som nämnden i anslutning till sitt förslag till ny värnpliktslag uppdragit för registreringsmyndigheternas organisation och som av mig i princip biträtts vid anmälan av propositionen nr 318 till innevarande års riksdag med förslag till värnpliktslag. Vad angår inskrivningsväsendets lokalmyndighet, utgick sålunda nämnden vid utformandet av sitt organisationsförslag från att inskrivningsväsendet inom ett inskrivningsområde skulle frigöras från infanteriregementschefen och underställas särskild målsman — inskrivningschefen — till vilken Kungl. Maj:t skulle förordna regementsofficer. Nämnden förutsatte emellertid, att inskrivningschefens i avseende å inskrivningsväsendet självständiga ställning icke borde hindra, att han i andra avseenden kunde anslutas till vederbörligt infanteriregemente och tilläggas annan med regementet samhörig verksamhet. Vad åter angår truppförbandsregistreringen, räknade nämnden med att denna borde förläggas till mobiliseringsavdelningen vid varje truppförband och i regel underställas officer på aktiv stat — mobiliseringschefen. I samband med det nya systemets införande kunde enligt nämndens mening det äldre rullföringssystemet efter hand helt avskaffas.

*Departements-
chefen.*

I det förslag till värnpliktslag, som i nämnda proposition förelagts riksdagen för godkännande, är denna organisation icke på annat sätt bunden än att i 11 § intagits bestämmelse om att Konungen till inskrivningschef förordnar en regementsofficer. Vid propositionens framläggande förbehöll jag mig att senare få återkomma till de personalfrågor, som sammanhånga med övergången till det nya systemet för de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

Det av nämnden i sistnämnda hänseende nu framlagda förslaget innebär, att vid varje infanteriregemente skall inrättas en ny överstelöjtnantsbeställning på stat, vars innehavare skall omhänderhava såväl de å inskrivningschefen som de å mobiliseringschefen ankommande göromålen. Övergångsvis har nämnden förutsatt, att även pensionerad personal skall kunna komma i fråga vid förordnande av inskrivningschef. Beträffande specialtruppförbanden har nämnden utgått från att ledningen av mobiliseringsavdelningen skall åvila den av truppförbandets officerare på aktiv stat, som nu utövar den omedelbara ledningen av mobiliseringsförberedelserna. Personalen i övrigt skall enligt nämndens förslag utgöras av — förutom kvinnlig biträdespersonal — såvitt avser inskrivningsväsendet pensionerad personal och såvitt avser truppförbandsregistreringen dels viss inom förbandens nuvarande mobiliseringsavdelningar helt eller delvis anlitad personal på aktiv stat dels ock pensionerad personal.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava vissa av de i ärendet hörda myndigheterna framställt erinringar mot rullföringsnämndens förslag i vad det avser sammanförande i en person av sysslorna som inskrivningschef och mobiliseringschef vid infanteriregementena. I anslutning därtill hava förslag framförts syftande till att helt frigöra inskrivningschefen från det inom infanteriregementets verksamhetsområde fallande mobiliserings- och registreringsarbetet. Än vidare hava från en del myndigheters sida ifrågasatts vissa ändringar i fråga om den för truppförbandens mobiliseringsavdelningar i övrigt beräknade personalen.

För egen del vill jag framhålla, att det givetvis möter betydande svårigheter att vid den genomgripande omläggning av inskrivnings- och redovisningsorganisationen, varom här är fråga, i förväg fastställa den i alla hänseenden lämpligaste personalorganisationen. Att redan nu binda sig vid den definitiva lösning av denna fråga, som ett godtagande av rullföringsnämndens förslag om inrättande av visst antal nya överstelöjtnantsbeställningar skulle utgöra, kan jag icke finna tillrädligt. Det synes lämpligt att i avbidan på närmare överväganden inrikta sig på en provisorisk lösning av de föreliggande organisationsfrågorna, vilken framdeles utan alltför stora svårigheter kan underkastas de jämkningar, som kunna finnas behövliga. Även andra skäl tala för lämpligheten av att iakttaga viss försiktighet. Sålunda är frågan om storleken av försvarsväsendets personalkadrar föremål för övervägande i samband med nu pågående utredning rörande försvarsväsendets fortsatta utbyggande och organisation; det synes ur många synpunkter lämpligt, att den föreliggande frågan bedömes i detta vidare sammanhang. Även bör erinras om de under nu rådande försvarsberedskap föreliggande särskilda svårigheterna att bland tillgänglig personal utvälja och disponera de för ifrågasvarande uppgifter lämpligaste befattningshavarna.

Även om jag sålunda av dessa skäl anser mig böra förorda en i vissa hänseenden interimistisk lösning av de föreliggande personalfrågorna, framstår det å andra sidan såsom ett önskemål, att organisationen erhåller mer definitiv karaktär i den mån så utan åsidosättande av de nu anförda synpunkterna låter

sig göra. Jag utgår sålunda från att det kan vara möjligt att redan nu taga ställning till frågan om inrättande av vissa för de olika inskrivningsexpeditionerna och mobiliseringsavdelningarna avsedda arvodesbefattningar.

Jag övergår härefter till detaljerna i rullföringsnämndens förslag.

Vad först angår frågan om *inskrivningschefens* ställning och tillsättande, har rullföringsnämnden som nämnts förutsatt, att i dennes åligganden skulle ingå jämväl att utöva ledningen av regementets mobiliseringsverksamhet. Därigenom skulle åstadkommas samverkan mellan inskrivningsväsendet och den till infanteriregementet knutna mobiliserings- och redovisningsverksamheten, något som ur många synpunkter ansetts önskvärt.

För egen del vill jag framhålla, att de värnpliktigas inskrivning och deras fördelning mellan olika vapenslag å ena sidan, deras redovisning vid truppförbanden och användning för mobiliseringsändamål å den andra äro olika sidor av en och samma verksamhet, vars huvudsyfte är att bereda säkerhet så långt sig göra låter för att varje värnpliktig uttages för den utbildning, han bäst lämpar sig för, och tages i anspråk på den plats, där han på bästa sätt kan tjäna vårt försvar. En anordning, som förutsätter att inskrivningschefen jämväl skall förestå vederbörande infanteriregementes mobiliseringsavdelning, torde vara ägnad att med avseende å tilldelning av värnpliktiga leda till en anpassning till truppförbandens praktiska behov. Även övriga truppförband torde få fördel av en sådan anordning. De av rullföringsnämnden verkställda beräkningarna rörande arbetsbelastningen för å ena sidan inskrivningschefen och å andra sidan chefen för mobiliseringsavdelningen tyda dessutom på att ett förenande av befattningarna i en person låter sig göra. Av dessa skäl synes anledning föreligga att vid den i viss mån interimistiska lösning av personalfrågorna, jag enligt det föregående anser mig böra förorda, försöksvis pröva lämpligheten av den nu angivna anordningen. Det av rullföringsnämnden framförda förslaget om skyldighet för inskrivningschefen att efter mobilisering tjänstgöra som depåchef torde icke behöva i detta sammanhang upptagas till övervägande.

Från dessa synpunkter synes det ligga närmast till hands, att under år 1942 som inskrivningschef tills vidare förordnas lämplig regementsofficer på stat vid vederbörligt infanteriregemente eller eventuellt ur annat förband — dock icke regementsofficer, vars krigsplacering är bestämd av högre myndighet än regementschef — med åläggande för den sålunda förordnade att tillika vara chef för regementets mobiliseringsavdelning. Under nu rådande förhållanden torde det i vissa fall uppstå svårigheter att disponera personal på aktiv stat för detta ändamål, även om det får förutsättas, att i de fall, då så prövas erforderligt, ersättningspersonal ställes till förfogande inom ramen för det nu tillämpade krigsavlöningsystemet. Möjlighet synes därför böra förefinnas att såsom inskrivningschef med skyldighet att jämväl handhava regementets mobiliseringsverksamhet förordna befattningshavare i reserven, vilken befinnes för befattningen lämplig.

Vid bifall till vad av mig nu föreslagits blir det icke behövt att nu fatta

ståndpunkt till frågan om inrättande av nya regementsofficersbeställningar. Emellertid blir det nödvändigt att i de fall då den såsom inskrivningschef förordnade icke tillhör vederbörligt infanteriregementes aktiva personalstat bestrida löneförmånerna till den förordnade i särskild ordning. Möjlighet synes föreligga att tills vidare ordna denna angelägenhet med tillämpning av krigsavlöningsssystemet. Officer på aktiv stat vid vederbörande regemente, som förordnas till inskrivningschef, torde bära under förordnandet bibehållas vid sina vanliga löneförmåner.

I fråga om *den personal i övrigt på aktiv stat*, som erfordras vid genomförande av det nya systemet för de värnpliktigas inskrivning och redovisning, förutsätter jag i likhet med rullföringsnämnden, att några ändringar med avseende å truppförbandens personalstater tills vidare icke äro av nöden. Systemets inverkan på förbandens personalbehov torde emellertid bära beaktas i samband med den pågående försvarsutredningen.

Vad åter angår den för den nya organisationen erforderliga *pensionerade personalen*, får jag till en början erinra om att jag vid anmälan av propositionen nr 155 till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t att i avbidan på utredning rörande personalbehovet för den nya redovisningsorganisationen utverka riksdagens bemyndigande att för budgetåret 1941/42 besluta om anställandet av den personal, som erfordrades för handhavandet av det nya redovisningssystemet, ävensom att låta kostnaderna för personalen i fråga utgå från vederbörliga anslagsposter under respektive avlöningsstater. Jag framhöll, att den personal, som därvid kunde komma i fråga, i huvudsak utgjordes av pensionerade officerare och underofficerare i arvodesbefattningar samt av kvinnlig biträdespersonal. I anslutning härtill framhöll jag, att de för närvarande utgående avlöningskostnaderna för rullförings- och landstormsområdesorganisationerna syntes kunna i och med genomförandet av det nya redovisningssystemet successivt nedbringas för att eventuellt framdeles helt försvinna. Då möjligheterna härutinnan för nästa budgetår ännu icke kunde överblickas, ansåg jag mig bära föreslå, att de ifrågakommande kostnaderna skulle beräknas enligt nuvarande grunder, därvid jag dock förutsatte, att de inskränkningar som kunde göras i förevarande hänseende snarast möjligt bringades till genomförande.

På grundval av den av rullföringsnämnden förebragta utredningen föreligger nu möjlighet att överblicka behovet av personal av denna art. Mot de av nämnden i detta hänseende verkställda beräkningarna, vilka grunda sig på en systematisk undersökning rörande arbetsbördan under olika tider av året, synes icke kunna framställas någon väsentligare erinran. Jag vill emellertid framhålla, att nämnden för sin del synes betrakta det av nämnden angivna personalbehovet som ett minimum, vilket vid organisationens genomförande kan behöva underkastas vissa justeringar.

En del av de för den nya organisationen erforderliga arvodesbefattningarna — mobiliseringsofficerare och vissa expeditionsunderofficerare — hava vid upprättandet av gällande personalförteckningar avsetts för sysslor av den art, varom nu är fråga. Utöver dessa befattningar föreslår emellertid rullförings-

nämnden, att vissa nya arvodesbefattningar inrättas, vilka enligt nämndens mening böra tillsättas redan hösten 1941. Intet torde vara att erinra mot detta förslag. Mot de av rullföringsnämnden föreslagna arvodesbeloppen för den nytillkommande arvodespersonalen synes ej heller något vara att erinra. De av arméförvaltningen berörda frågorna om rätt till semester för sådan personal och om avlöning under tjänstledighet torde få framdeles upptagas till närmare omprövning.

I detta sammanhang bör erinras, att den nuvarande inom rullföringsväsendet verksamma arvodespersonalen icke längre erfordras för hittills avsedda uppgifter, sedan den nya organisationen genomförts. Rullföringsnämnden föreslår, att denna personal i viss utsträckning överföres till de nytillkommande arvodesbefattningarna och att de befattningshavare, som icke överflyttas å de nya tjänsterna, tills vidare intill den 1 oktober 1942 kvarstå i sina nu innehavda befattningar och därvid tagas i anspråk antingen för underlättande av övergången till det nya redovisningssystemet eller ock i annan lämplig verksamhet inom försvarsväsendet. Såsom jag redan i den förutnämnda propositionen nr 318 med förslag till ny värnpliktslag yttrat, kunna säkerligen svårigheterna under den vid varje omorganisation ömtåliga övergångsperioden i förevarande fall avsevärt begränsas genom utnyttjande av den nuvarande personalen inom rullförings- och redovisningsväsendet. Mot den av nämnden föreslagna anordningen har jag med hänsyn härtill intet att erinra. Härigenom vinnes även rådrum för en undersökning i vad mån ifrågavarande personal kan behöva tagas i anspråk för andra uppgifter inom försvarsväsendet, vilken fråga torde komma under bedömande vid planläggningen av försvarsväsendets organisation under de närmaste åren. Jag förutsätter emellertid, att ifrågavarande personal i största möjliga utsträckning tages i anspråk vid besättandet av de nytillkommande arvodestjänsterna, för vilka dessa befattningshavare genom sin erfarenhet äro särskilt lämpade. Vad nu anförts bör äga tillämpning jämväl beträffande ovan avsedda mobiliseringsofficerare och expeditionssunderofficerare, vilka icke förordnas å de nya arvodestjänsterna.

Såsom jag tidigare framhållit, har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att för innevarande budgetår besluta om anställandet av den personal, som erfordras för handhavandet av det nya redovisningssystemet, ävensom att låta kostnaderna för personalen i fråga utgå från vederbörliga anslagsposter under avlöningsstaten. Jag utgår från att detta bemyndigande får anses gälla jämväl den personal, som erfordras i den nya inskrivningsorganisationen, och förutsätter, att Kungl. Maj:t skall, utan hinder av för budgetåret 1941/42 fastställda personalförteckningar för pensionerad personal, äga medgiva tillsättandet av i det föregående angivna, för det nya systemet erforderliga dylika befattningar.

I samband med övergången till det nya systemet torde fråga uppkomma om beredande av vissa särskilda ersättningar till innehavare av arvodesbefattningar, som tagas i anspråk för nya uppgifter. Jag syftar härvid å flyttningssättning i de fall, då vederbörande tillträder arvodesbefattning å annan ort än den till vilken hans nuvarande verksamhet är förlagd, ävensom rese-

och traktamentsersättning i de fall, då vederbörande tages i anspråk utom sin normala tjänstgöringsort. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva utbetalande av dylika ersättningar från för ändamålet avsedda anslag.

Jag har intet att erinra mot att *kvinnliga biträden* anställas i den utsträckning nämnden förordat. Dessa biträden synas böra tillsvidare hänföras till lönegraden MEx 2. Kostnaderna för avlöning åt denna personal torde under budgetåret 1941/42 böra bestridas från vederbörliga under avlöningsanslagen upptagna delposter till avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän.

I anslagshänseende torde de nu berörda frågorna böra för budgetåret 1942/43 fastare regleras än som under innevarande budgetår är möjligt. Härtill torde jag få återkomma i samband med medelsäskandena för nästa budgetår.

Enligt det förutnämnda för riksdagen framlagda förslaget till ny värnpliktslag skall ledningen och övervakningen av inskrivningsväsendet och värnpliktsredovisningen utövas av den myndighet Konungen bestämmer. Rullföringsnämnden har nu föreslagit, att dessa uppgifter skola uppdragas åt en under chefen för armén ställd *central värnpliktsbyrå*. Till denna byrå, vars arbetsuppgifter närmare framgå av den i det föregående lämnade redogörelsen, skall bland annat knytas den centrala hålkortsanläggning, som i det föregående omnämnts.

Då det synes vara till fördel för verksamheten i det hela, att de uppgifter i fråga om värnpliktsredovisning m. m., som nu centralt handläggas av skilda myndigheter, i den mån så är möjligt och lämpligt sammanföras till handläggning av en central myndighet med uppgift jämväl att leda och övervaka den nya inskrivnings- och redovisningsorganisationen, finner jag mig i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna böra i princip biträda nämndens ifrågasvarande förslag. Genomförandet av den nya organisationen torde i hög grad underlättas, därest ett organ av denna art kommer till stånd. I avbidan på resultatet av de nu pågående övervägandena rörande försvarsväsendets organisation under de närmaste åren torde det emellertid vara befogat att provisoriskt reglera byråns organisation och ställning inom försvarsväsendet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela provisoriska föreskrifter i ämnet, varvid det av rullföringsnämnden framlagda förslaget synes kunna tjäna till ledning.

Att byrån tills vidare ställes under överinseende av chefen för armén finner jag naturligt med hänsyn därtill, att under denne sorterar det övervägande antalet av de lokala myndigheter, med vilkas verksamhet byrån kommer att taga befattning. Vid utformandet av de provisoriska bestämmelser rörande värnpliktsbyrån, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela, bör emellertid eftersträvas att överbrygga de svårigheter i fråga om de övriga försvarsgrenschefernas ävensom överbefälhavarens befogenheter, som kunna uppstå genom byråns inordnande under chefen för armén.

Såsom föreståndare för byrån torde Kungl. Maj:t böra äga tills vidare förordna en regementsofficer; erforderliga avlöningsmedel torde i varje fall under innevarande budgetår kunna beredas inom ramen för krigsavlöningsreglementets bestämmelser. I övrigt torde byråns personalbehov kunna i huvudsak tillgodoses genom kommendering av aktiv personal eller överflyttning av arvodestjänster. Den för byråns verksamhet erforderliga civila personalen torde böra anställas med anlitande av den på arméns avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Jag förutsätter, att dessa befattningshavare under budgetåret 1941/42 anställas såsom extra tjänstemän i högst de av lönenämnderna angivna lönegraderna och endast i den mån behov av personalen provas oundgängligen erforderligt.

Till frågan om erforderliga anslagsmedel för byråns verksamhet under budgetåret 1942/43 torde jag framdeles få återkomma.

I förevarande sammanhang torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 augusti 1941 på framställning av försvarsväsendets rullföringsnämnd medgivit, att nämnden finge för utförande av uppläggningsarbetet med det planerade nya systemet för värnpliktsredovisningen vid truppförbanden ävensom för utbildning till arbetet i fråga låta anställa högst 150 kvinnliga biträden. Samtidigt föreskrevs, att kostnaderna för avlöningsförmåner till denna personal enligt vissa av nämnden föreslagna grunder, högst 136,000 kronor, skulle få bestridas från det å förskottsstaten upptagna förskottsanslaget till övriga utgifter (Gb). Frågan om täckning för de utgifter, som på grund av detta beslut komma att belasta nämnda förskottsanslag, torde böra föreläggas riksdagen senare i samband med förslag om täckning av vissa andra från förskottsstaten bestridda utgifter.

I samband med de ändringar i personalförteckningarna för pensionerad personal, som för innevarande budgetår kunna böra vidtagas vid bifall till vad av mig nu anförts, synas böra beaktas jämväl en av annan anledning uppkommen fråga om ändring i den för armén gällande personalförteckningen för pensionerad personal. I nämnda förteckning har upptagits en befattning som tygofficer vid Östgöta luftvärnsregemente, avsedd för regementets till Stockholm detacherade division. Sedan det från och med den 1 oktober 1941 nyupp-satta Stockholms luftvärnsregemente övertagit den materieluppbörd m. m., som tidigare påvilat nämnda detachment, synes i överensstämmelse med en av inspektören för artilleriet gjord, av arméförvaltningens civila departement tillstyrkt framställning ifrågavarande tygofficers befattning böra överflyttas till Stockholms luftvärnsregemente. Det är min avsikt att, därest riksdagen icke har något att däremot erinra, i sinom tid föreslå Kungl. Maj:t att vidtaga härav betingad ändring i nämnda personalförteckning.

I anslutning till vad i ämnet yttrats av rullföringsnämnden och arméförvaltningen vill jag slutligen framhålla, att ett genomförande av det nu föreliggande förslaget synes innebära en avsevärd minskning av de arbetsuppgifter, som nu ankomma på landstormsområdesbefälhavarna. I likhet med dessa

myndigheter vill jag dock icke nu ifrågasätta någon ändring i dessa befattningshavares ställning eller i fråga om de till dem utgående avlöningsförmånerna. Jag förutsätter emellertid, att dessa frågor komma under bedömande i samband med den förestående allmänna omprövningen av försvarsväsendets behov under de närmaste åren.

3:o) Lokalbehov.

Försvarsväsendets rullföringsnämnd har i enlighet med den för nämnden fastställda instruktionen i skrivelser den 30 september och den 23 oktober 1941 framlagt förslag till lösning av de lokalfrågor, som uppstå i samband med genomförandet av det av nämnden förordade systemet för de värnpliktigas inskrivning och redovisning. Nämnden, som utgått från att de för den nya organisationen erforderliga lokalerna borde iordningställas i så god tid, att de kunde tagas i anspråk redan den 1 januari 1942, har hemställt, att vederbörande förvaltningsmyndigheter måtte erhålla i uppdrag att inom den kostnadsram, som på grund av förebragt utredning kunde vara bestämd, skyndsamt genomföra de åtgärder, som vore erforderliga för iordningställande av nämnda lokaler.

Beträffande de för armén och marinen erforderliga åtgärderna har nämnden i skrivelsen den 30 september 1941 anfört bland annat följande:

Av nämnden verkställd utredning hade givit vid handen, att lokalutrymme borde beredas dels vid samtliga arméns och marinens truppförband för en mobiliseringsavdelning, omfattande en mobiliseringssektion, en personalsektion och en maskinsektion, dels ock vid varje infanteriregemente för en inskrivningssektion. Förslag hade med biträde av byggnadsteknisk expert utarbetats i samråd med vederbörande truppförbandschefer. Härvid hade eftersträfvats att få lokalerna förlagda i bottenvåningen i truppförbandens kanslihus. Då kanslihusen mångenstädes vore hårt utnyttjade, hade svårigheter mött att enbart genom omflyttning erhålla de rum, som erfordrades för värnpliktsredovisningen. Det hade därför flerstädes visat sig nödvändigt föreslå uppförande av baracker såsom ersättningslokaler. Dessa baracker vore till sina mått anpassade till standardenheter enligt av 1940 års militära byggnadsutredning utarbetade typer. Kostnaderna för de åtgärder, som under utredningen framstätt såsom erforderliga såvitt anginge armén och marinen, vilka åtgärder närmare framginge av skrivelsen bilagda, av arkitekten Georg Scherman utformade förslag, hade beräknats uppgå till 773,700 kronor respektive 27,475 kronor, därav 304,000 kronor respektive 11,275 kronor för iordningställande av ersättningslokaler. — De för arméns vidkommande uppgjorda förslagen hade överlämnats till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse för granskning. Styrelsen hade därvid funnit vissa ytterligare kostnader böra beräknas, nämligen 260,000 kronor i omkostnader för ett beständigare uppförande av för ersättningslokaler avsedda baracker, 100,000 kronor för ytterligare ersättningslokaler inom kanslihusen, 60,000 kronor för provisoriska baracker, som kunde erfordras under byggnadstiden, samt tillhoppa 196,500 kronor för oförutsedda utgifter samt administration. Därigenom skulle de totala kostnaderna för arméns del komma att uppgå till 1,390,000 kronor. — Chefen för armén hade för sin del godtagit de av rullföringsnämnden framlagda förslagen och därvid framhållit, att förslagen syntes vara till förmån för

tjänsten vid truppförbanden även i andra avseenden än de som ägde direkt samband med värnpliktsredovisningens omorganisation. Jämväl chefen för marinen hade godkänt de för marinens del uppgjorda förslagen. — De arbeten, som erfordrades för lokalernas färdigställande, borde vara slutförda före november månads utgång 1941. Arbetena borde därför utan dröjsmål påbörjas.

Beträffande i ärendet föreliggande ritningar och i övrigt verkställd utredning tillåter jag mig hänvisa till handlingarna.

Vad åter angår flygvapnet, har rullföringsnämnden i skrivelsen den 23 oktober 1941 anfört huvudsakligen följande:

Vid den undersökning, som ägt rum i samverkan mellan representanter för rullföringsnämnden och vederbörande förbandschefer, hade behov av utökade lokaler visat sig föreligga vid Västmanlands, Roslagens, Östgöta, Jämtlands, Västgöta, Skaraborgs, Svea och Göta flygflottiljer.

Vid Västmanlands flygflottilj beräknades utrymme kunna beredas genom ianspråktagande av vissa för ändamålet utrymda lokaler, för vilkas iordningställande erfordrades 9,800 kronor. Vid Roslagens, Östgöta, Jämtlands, Västgöta och Göta flygflottiljer kunde erforderligt utrymme icke beredas i kanslihusen. Då någon tillbyggnad av dessa med hänsyn till rådande förhållanden icke kunde ifrågakomma, hade den lämpligaste lösningen befunnits vara att uppföra särskilda barackbyggnader, i vilka förutom de nytillkommande personal- och maskinsektionerna borde inrymmas jämväl den nu förefintliga mobiliseringssektionen. Kostnaderna för dessa barackbyggnader, omfattande tre rum med väntrum, hade beräknats till 20,000 kronor per styck, eller för fem baracker 100,000 kronor. Vid Skaraborgs och Svea flygflottiljer hade det ansetts lämpligare utföra tillbyggnad till kanslihusen än att uppföra särskilda barackbyggnader. Sådana tillbyggnader läte sig nämligen väl tänkas, under det att barackbyggnader icke kunde uppföras inom sådant avstånd från kanslihusen, att behov av smidiga kommunikationer byggnaderna emellan bleve tillgodosett. För värnpliktsredovisningens behov skulle därvid nybyggnaden kunna begränsas till två rum, därvid förutsatts antingen att nu befintliga lokaler för en mobiliseringsofficer förlades i anslutning till tillbyggnaden eller att tillbyggnaden upplätes för andra ändamål, varvid personal- och maskinsektionerna skulle kunna förläggas i det nuvarande kanslihuset. Det vore emellertid uppenbart, att en sådan tillbyggnad, varom här vore fråga, borde ses i ett större sammanhang än det berörda. Det kunde sålunda komma att ställa sig ekonomiskt synnerligen oförmånligt att göra en tillbyggnad för endast två rum, därest ytterligare behov av utrymme av andra skäl inom en nära framtid skulle visa sig erforderligt. Genom chefens för flygvapnet tillskyndan hade därför tillbyggnaderna beräknats för ytterligare två rum, d. v. s. för sammanlagt fyra rum. Kostnaderna för tillbyggnaden skulle i så fall belöpa sig till för Skaraborgs flygflottilj 30,000 kronor och för Svea flygflottilj 45,000 kronor.

Vid övriga flygförband vore det icke behövt att föranstalta om särskilda åtgärder, enär erforderligt lokalbehov tagits i beräkningen redan vid uppgörande av de ursprungliga planerna för förläggningarna. Rullföringsnämnden beräknade sålunda, att ett belopp av (9,800 + 100,000 + 30,000 + 45,000 =) 184,800 kronor erfordrades för ändamålet, av vilket belopp dock endast 147,300 kronor bedömts vara föranledda av den nya organisationen.

Chefen för flygvapnet, som under hand beretts tillfälle att taga del av de verkställda beräkningarna, hade förordat vissa förändringar i det föreslagna byggnadsprogrammet. Chefen för flygvapnet hade nämligen i samband med sina granskningar av det av nämnden uppgjorda förslaget för tillgodoseende

av det nya systemets personalorganisation framhållit som sin uppfattning, att utöver den av nämnden beräknade personalen borde tillkomma ytterligare en officer. Med hänsyn härtill borde enligt chefens för flygvapnet mening lokalutrymmet beräknas så, att det försloge även för denne befattningshavare. Behov föreläge därför av ytterligare ett rum. Detta skulle medföra, att kostnaderna för iordningställande av erforderliga lokalutrymmen ökades med 38,800 kronor till 223,600 kronor.

Rullföringsnämnden har i anledning härav för egen del yttrat, att nämnden med hänsyn till de av nämnden utförda personalberäkningarna, som icke inneslöte den av chefen för flygvapnet föreslagne pensionerade officeren, funnit de anförda skälen icke böra i och för sig föranleda ändring i nämndens kostnadsberäkningar. Då emellertid nämnden till fullo insåge, att behov av lokaler kunde förefinnas för andra ändamål än dem nämnden hade att taga befattning med och att det kunde vara praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt att tillgodose dessa behov samtidigt som lokaler anordnades för personalredovisningens behov, hade nämnden för sin del intet att erinra mot att lokaler anordnades för hela den kostnad, som chefen för flygvapnet ansett vara erforderlig, d. v. s. 223,600 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vad först angår armén och marinen, har rullföringsnämnden förordat, att lokaler iordningställas i truppförbandens kanslihus. Vissa ombyggnadsåtgärder ha därvid efter undersökningar å de olika förlägningsplatserna befunnits erforderliga. I samband därmed har det visat sig nödvändigt att flerstädes bereda truppförbanden ersättning för de utrymmen, som måste tagas i anspråk för det nya ändamålet. Rullföringsnämndens förslag, mot vilket principiella erinringar icke försports från de i ärendet berörda myndigheterna, synes utgöra en lämplig lösning av föreliggande lokalfrågor. Sålunda ernås bland annat vid ett genomförande av förslaget, att de för infanteritruppförbandens mobiliseringsavdelning och för inskrivningsexpeditionen avsedda lokalerna komma att bliva centralt belägna i en sammanhängande avdelning inom kanslihusen, vilket med hänsyn till tjänstens ändamålsenliga bedrivande måste vara till fördel. En lösning av lokalfrågorna enligt dessa riktlinjer synes icke heller lägga hinder i vägen för en ytterligare ombyggnad av kanslihusen, därest en sådan framdeles skulle visa sig erforderlig.

Vid de undersökningar, som genom rullföringsnämndens försorg verkstälts beträffande arméns och marinens behov, ha som nämnts kostnaderna preliminärt beräknats till 773,700 kronor för armén och 27,475 kronor för marinen. Emellertid har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse vid granskning av kostnads-kalkylerna funnit vissa ytterligare kostnader böra beräknas såvitt angår armén och på grund härav kommit fram till en kostnadsram av 1,390,000 kronor. För egen del finner jag vad fortifikationsstyrelsen anfört ådagalägga lämpligheten av att medel beräknas jämväl för ett mer beständigt utförande av de för ersättningslokaler avsedda barackerna. Vidare har jag blivit övertygad om önskvärdheten av att i detta sammanhang anordna vissa ytterligare ersättningslokaler m. m. Härjämte torde kostnaderna för administration och oförutsedda utgifter med hänsyn bland annat till den begränsade tid, som står till buds för byggnadsföretagens genomförande, och det stora antalet byggnadsplatser böra beräknas till ett något

högre belopp än rullföringsnämnden tänkt sig. Däremot lärer det icke vara erforderligt att nu beräkna särskilda medel för uppförande av provisoriska baracker under byggnadstiden; om oundgängligt behov av sådana och av medelsanvisning för ändamålet framdeles visar sig föreligga torde frågan böra upptagas till förnyat övervägande. På grund av vad sålunda anförts synes det framlagda byggnadsprogrammet kunna genomföras inom en kostnadsram av 1,250,000 kronor för arméns del. Mot de för marinen beräknade kostnaderna synes anledning icke föreligga till erinran.

Med hänsyn till angelägenheten av att de nya lokalerna kunna tagas i anspråk för avsett ändamål vid den tidpunkt, då den nya redovisningsorganisationen enligt vad som hittills förutsatts skall genomföras, nämligen vid årsskiftet 1941—1942, har det framstått såsom ett önskemål, att ifrågavarande byggnadsföretag snarast möjligt igångsättas. Kungl. Maj:t har till följd härav med godtagande av de av mig förordade ändringarna i byggnadsprogrammet genom beslut den 3 oktober 1941 uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse respektive marinförvaltningen att i samråd med försvarsväsendets rullföringsnämnd gå i författning om lokalernas iordningställande i huvudsaklig överensstämmelse med de utarbetade förslagen, och därvid föreskrivit, att kostnaderna icke finge överstiga för arméns del 1,250,000 kronor och för marinens del 27,500 kronor.

Vad angår flygvapnet, framgår av den av rullföringsnämnden förebragta utredningen, att vid åtta flottiljer vissa ny- eller ombyggnadsarbeten bliva erforderliga. Nämnden har angivit utrymmesbehovet till tre rum och därvid utgått från den av nämnden föreslagna personaluppsättningen, en officer, en underofficer och ett skrivbiträde. Chefen för flygvapnet åter har förordat, att utrymme beredes för ytterligare en officer. Av vad jag tidigare vid behandlingen av med det nya redovisningssystemet sammanhängande personalfrågor anfört framgår, att jag icke är beredd att nu tillstyrka den av chefen för flygvapnet föreslagna utökningen av antalet befattningshavare. Då emellertid en viss osäkerhet råder rörande personalbehovet, torde det vara lämpligt att vid lokalanskaffningen räkna med det av chefen för flygvapnet angivna utrymmet. Skulle detta icke komma att i sin helhet användas för nu avsett ändamål, torde det kunna tagas i anspråk för tillgodoseende av flottiljernas lokalbehov i övrigt. Mot de föreliggande kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. Erforderlig medelsanvisning torde emellertid kunna avrundas till 223,000 kronor.

Medel för bestridandet av de nu nämnda kostnaderna torde böra äskas av riksdagen i form av kapitalinvestering i respektive försvarsgrenars delfonder av försvarsväsendets fastighetsfond.

4:o) Hemställan.

Under återopande av vad jag här ovan anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder med avseende å övergången till det nya systemet för de värnpliktigas

inskrivning och redovisning, som i anslutning till vad av mig i det föregående anförts må finnas erforderliga,

än även å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa

dels under fjärde huvudtiteln till *Central hålkortsanläggning* ett *reservationsanslag* av kronor 81,500;

dels såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond till *Anordnande av vissa lokaler för värnpliktsredovisningen vid armén* ett *reservationsanslag* av kronor 1,250,000;

dels såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond till *Anordnande av vissa lokaler för värnpliktsredovisningen vid marinen* ett *reservationsanslag* av kronor 27,500;

dels ock såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, flygförvaltningens delfond till *Anordnande av vissa lokaler för värnpliktsredovisningen vid flygvapnet* ett *reservationsanslag* av kronor 223,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.